LKA

neprikl ausoma lietuva

Montrealis • 1971. XI. 24 • Nr. 1273

LITUANIE INDEPENDANT • INDEPENDENT LITHUANIA • EST. 1941

Mr. J. Ruzienius
19235 Beaverland Ave.
Detroit, Mich. 48219

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

IŠ CHICAGOS ŽVELGIANT

JUK NESAME DVASIOS VARGŠAI!

Šiuo metu eilėje lietuviškų kolonijų yra subruzdimas dėl pernykščio Simo Kudirkos išdavimo. Daugelyje vietų ir vėl bus bandoma demonstruoti arba bent paminėti tą šlykštų šio krašto biurokratų pasitarnavimą tironijai. Gražu, gera ir būtina pasauliui priminti, kad lietuvio kraujas buvo išlietas, trokštant atgauti aukščiausiąjį žmogaus idealą — laisvę.

Biauru tik, kad kai kas iš Simo Kudirkos dar dabar nori pasijuokti. Nori įžeisti jo auką, ją padarant paprastu nuotykiu. Ir tai daroma laisvame krašte, žymių žmonių.

Tokia mintis kilo, neseniai perskaičius žinutę, jog šio krašto senatorius iš Illinois valstijos Percy pasiūlė pavadinti vieną gatvę Simo Kudirkos vardu. Senatoriaus žestas, gal būt, laikytinas teigiamu reiškiniu, jei nežinotume, kur ta Chicagos gatvė yra ir kaip ji atrodo.

Visai natūralu ir realu, kad mūsų garbingasis senatorius nori pakeisti vardą gatvės, kuri eina per lietuvių apgyventą rajoną. Bet nuostabu, jog senatorius siūlo pakeisti vardą tik tos gatvės dalies, kuri yra Marketparko rajone, o toliau toji gatvė pasiliktų senu vardu — 69-toji. Mat, kiek tolėliau toji gatvė prasminga juodosios rasės apgyventame rajone.

Va, čia ir iškyla pasityčiojimas. Jeigu jau senatorius Percy neturi tiek supratimo ir kultūros bent pasiūlyti visą 69-ją gatvę pavadinti Kudirkos vardu, tai mums nereikėtų nė to trupinėlio. Tik elgetoms užtenką trupinių... Juk neesame dvasios vargšai ir nenorime, kad koks nors senatorius tyčiotųsi iš lietuvio, kurį mes laikome tautos didvyriu.

Nejaugi senatorius Percy ir panašiai galvojantieji mano tokiu veiksmu galėsią užtušuoti gėdą, kurią užtraukė kažkokie Amerikos laivyno pašlemėkai? Nejaugi senatorius Percy yra toks naivus, jog nežinotų, kad Simo Kudirkos laisvės trokštančio žmogaus simbolis yra brangus ne tik lietuviui, bet ir juodosios rasės žmogui ir kiekvienam amerikiečiui? Argi senatorius Percy nežino, kad, suskaldydamas gatvę pavadinimu, jis įžeidžia ne tik Kudirką, bet kiekvieną lietuvį ir kiekvieną juodą žmogų.

SIMAS KUDIRKA (Dail. Br. Murinas)

Laisvės trokštąs žmogus negali būti patenkinamas trupiniais.

Jeigu senatoriui Percy rūpėjo Kudirką pagerbti, kodėl jis nepasiūlė jo vardu pavadinti vieną didžiausių gatvių Chicagoje arba ir Vašingtone?

Šio krašto miesto gatvės yra išmargintos įvairių didvyrių vardais. Lenkai turi Kosčiuskos, Pulaskio ir kitų žymių savo tautos žmonių vardais pavadintas gatves. Argi mūsiškis Kudirka mažiau nusipelnė, kaip kiti didvyriai, kovoję už laisvę? Skaudu, kai tyčiojamasi iš kilnių žmogaus darbų.

Ir dar viena pastaba.

Nėra abejonės, kad kai kurie lietuviai puls ant kelių, laidys liežuvius ir tarškės kaip kanarėlės dėl tokio "didžio" Percy žygio. Būtų gaila jei taip įvyktų. Bet, dievaž, spėju, kad taip bus. Lietuvis, bent šiame krašte, dar neišlipo iš menkavertiškumo kelnių. Dar jam vis užtenka trupinių. Dar jis vis vergiškai laižo didesnio pono rankas už gaunamas mikroskopines paslaugas.

Viskam turėtų būti ribos. Ir trupinių rinkimui nuo didžiųjų biurokratų ūžtančio vaišių stalo turi būti padarytas galas. To nebus tol, kol lietuvis neatgaus savigarbos jausmo. Juo greičiau tai įvyks, tuo geriau.

JONAS ŠOLIUNAS

Juozui Grušui 70

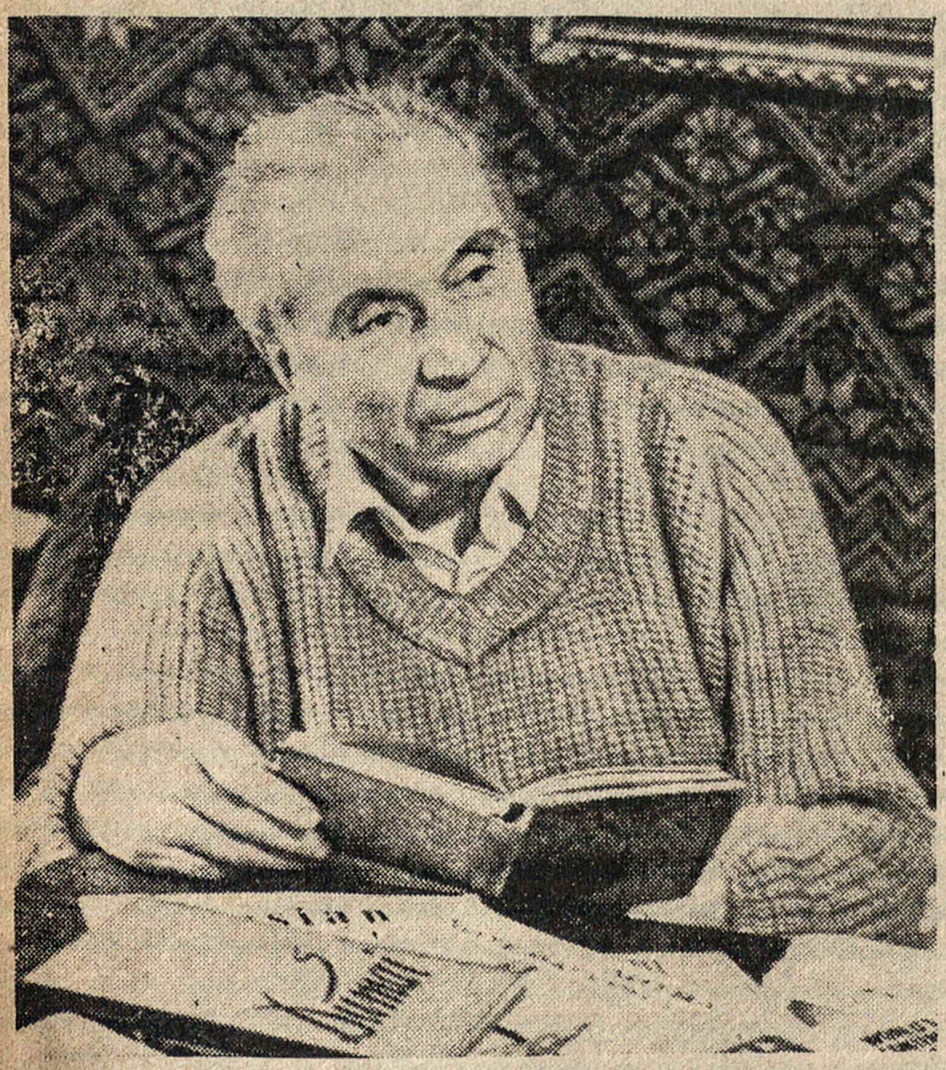

Lapkričio 29 d. rašytojui Juozui Grušui sukanka 70 m. amžiaus, 1928 m. dar studentu būdamas išleidęs pirmąją novelių knygą "Ponia Bertulienė", ilgainiui išsivystė į vieną stipriausių psichologinės prozos kūrėjų lietuvių literatūroje, lygia dalia sukūręs ir eilę vertingų moderniškų dramų. Juozo Grušo kūryboje labai dažnai nagrinėjama dvasiškai arba fiziškai suluošintų žmonių psichologija. Mūsų nuotraukoje sukaktininkas dabar Kaune, kur gyvena.

DIENOS TEMOMIS

Lapkričio 23 d., vieneri metai nuo tos dienos, kada Simas Kudirka bandė pasiekti laisvę, o laisvojo pasaulio žmonės išdavė jį.

Dingo pasipiktinimo kupinos laikraščių antraštės, Simo Kudirkos vardas nebeminimas, kalėjimo celėje sėdintį žmogų nesunku juk pamiršti.

Liko daug apie jį parašytų žodžių. Mūsų pasaulis mėgsta žodžius. Žodžiai yra žaislai ir kaukės, žodžiai pardavinėjami, žodžiais kovojama, žodžiais įprasminama būtis.

Laisvė... teisingumas... individas... laisvės kovos... budėti laisvės sargyboje — tai vis efektingi žodžiai, svarūs, tinkantys kalbėtojams. Žodis "laisvė" įrašytas tūkstančiuose plakatų, kuriuos nešioja demonstrantai, protestuodami prieš viską. O visos tos institucijos, prieš kurias protestuojama, garantuoja laisvę.

Žodžių jūroje dingsta pagaliau ir prasmė. Jie nupinga. Kol vieną dieną žmogaus veiksmas negrąžina žodžiams prasmės ir įgalina jais vėl tikėti.

Simo Kudirkos bandymas pabėgti iš Sovietų Sąjungos didžiojo kalėjimo privertė mūsų margąją minią sustoti ir pagalvoti, ką iš tikrųjų reiškia žodis "laisvė".

Kiek kartų kartojame: "mes" kovojame už krašto laisvę, "mums" brangiausia vertybė yra laisvė. Ir tikime tuo, ir jaučiamės svarbūs, ir gėrimės savo pastangomis.

Žodis "mes" mums leidžia jaustis saugiems, "mes" yra masė, o masėje dingsta atsakomybės jausmas. Tol, kol "mes" stengiamės, nedaug kas reikalaujama iš "aš".

Taip, mes piktinamės neteisybėmis pasaulyje, mes labai norėtume padėti tiems, kurie kenčia, mes kritikuojame tuos, kurie paskęsta pramogose, ir tuos, kurie užsidaro savo namų pasaulyje.

Jei tik kas duotų daugiau laiko, daugiau pinigų, daugiau progų, daugiau pasitikėjimo, mes daug ką nuveiktumėm. Bet... ką vienas žmogus padarysi, prieš vėją nepapūsi, visi tokie kaip aš, negali perdaug iš žmogaus reikalauti... Pagaliau ar tai mano vieno reikalas? Minioje saugu ir patogu.

Viskam yra pasiteisinimas. Nereikia daug galvoti, nes galvojimas komplikuoja buitį. Geriau laikytis aiškiai nustatytų linijų, neišsišokti, nebandyti neįmanomų dalykų.

Kartais ateina mintis, kad žmogaus būties prasmė yra siekti toliau, negu mato akys ir paliečia rankos, bet greit ji pavirsta jausmingais žodžiais apie idealizmą, ir mes vėl jaučiamės saugūs. Niekas juk neišskirs vieno iš mūsų ir nepareikalaus parodyti, kas slepiasi už mūsų kalbų fasado.

Pasiaukojimas, karingumas, drąsa yra herojų ypatybės, o kas gi nori būti herojumi? Jie daug geriau tinka scenom ir knygom. O mums pakanka kalbėti. Nesunku, nedaug kainuoja, nedrumsčia ramybės...

Tačiau kartais toje masėje iškyla žmogus, kuris pasako teisėjams, kalėjimo sargams ir pasauliui: "aš nenoriu būti vergas". Ir tada pasidaro gėda, galvojant apie tūkstančius pasakytų tuščių žodžių, nes iš mūsų niekas nereikalauja užmokėti už laisvę. Suprantame tada nors dalinai, koks didelis yra žmogus, kai jis išdrįsta pažiūrėti tikrovei į akis ir pasakyti tiesą.

Simo Kudirkos "aš" priverčia galvoti apie individo atsakomybę, apie norą būti tikru žmogumi — laisvu.

Šiandieną Simas Kudirka savo celėje yra laisvas, nes jis nebijojo pasirinkti laisvę. "Žmogus gali būti sunaikintas, bet nenugalėtas", rašė Hemingway. Jis nenugalėtas tol, kol jis pats to nepasirenka.

Daug dar kalbėsime apie kovą už laisvę. Daug bus pasakyta žodžių. Svarių, efektingų žodžių. Gal ir prisiminsime kartais, kad reikia tokių žmonių, kaip Simas Kudirka, kuris žodžiams "laisvės troškimas" vėl grąžino prasmę.

Ilona Gražytė

IR GERAI, IR BLOGAI... nuomonės, laiškai, atgarsiai

KALĖDOS IR "EGLUTĖS"

Artėja Kalėdos. Tėvai ir giminės ir vėl ims rūpintis dovanų pirkimu vaikams ir lankymu "kalėdų eglučių", kurių, be abejo, bus ne viena. Vaikų veiduose matysis egoistinis džiaugsmas, skaičiuojąs, keliose "eglutėse" dalyvaus ir kiek bei kokių dovanų gaus.

Kalėdų prasmė metai po metų pasidarė tik dovanų žvejojimo sportas, kuris vaikams nebesudaro didingos, ramios šventiškos nuotaikos. Nuotaikos kurioje atsispindėtų mūsų, kaip krikščionių dvasia, kurioje ryškėtų susirūpinimas kitais, o ne savimi.

Kalėdų prasmė yra duoti. Dievas davė žmonijai Sūnų, o Marija tai įprasmino, sutikdama tapti motina, ir tokiu būdu davė žmonijai viltį.

Vaikai yra dosnūs. Sutaupytus pinigus jie mielai paskirtų vargšams ar našlaičiams, jeigu tik jiems būtų primenama. Išbandyti rezultatai rodo, kad ir kokakolos butelio, čipsų maišėlio, ledų ir saldainių vaikai lengvai atsisakytų, atiduodami juos neturtingiems savo draugams. Suprastas žodis taptų darbu.

Artėja ir Kalėdų senelis. Įtaigojami vaikai jau prieš pusmetį rašo jam laiškus, prašydami dovanų. Ar ne keista, kad tėvai taip lengvai perleidžia jiems priklausantį dėkingumo jausmą išpūstapilviui seniui, apsiavusiam raudonais čebatais? O šisai metai po metų kartoja vis tuos pačius moralus: "Ar buvote geri? Ar klausėte tėvelių ir mokytojų? Aš atnešiau iš Lietuvos geriems vaikams dovanų".

Tik gerai pagalvokime, kokias nesąmones peršame vaikams — kanadiškas senis, dažnai vaikams jo ir pavardė žinoma, atneša kanadiškus gaminius (arba japoniškus) iš Lietuvos? Ir ar nežeminam žmogaus kilnumo, nuolat įtaigojant jog geram reikia būti tik dėl to, kad dovaną gauti? Ar šitokiais moralais neformuojame klaidingos "gerumo" sąvokos?

Vaikas yra didelis tiesos mylėtojas — jis turėtų pažinti, kas yra "gera" ir "bloga".

Zina Piečaitienė

BLOGIO SIMBOLIS?

Graži ir ypatingai šilta paskutinio spalio sekmadienio popietė sutraukė minias žmonių į lietuviškas kapines. Kaip į Šv. Roko atlaidus, prigužėjo svieto ne tik iš Toronto, bet ir iš artimesnių apylinkių: Hamiltono, Oshawos ir kt. Per gausius žmones, per besišnekučiuojančių pažįstamų būrelius dažnai net nebesimatė žemesniųjų paminklų.

Nors apskritai šios kapinės gali didžiuotis didingais paminklais, jų įvairumu, jų daugeliu atvejų tiesiog menišku išbaigimu. Kiekvienas didesnis ar mažesnis akmuo turi sukaupęs savitą individualios formos išieškojimą ir gero skonio perdavimą.

Einant per paminklus, atskirai vertinant eilėmis išsirikiavusius antkapius, akį stebina vieno už kitą imantresni išbaigimai, vieno už kitą įdomesnės mirusio artimo įvertinimo idėjos. Individualūs kapai taip pat skoningai puošiami įvairiais apvedžiojimais, įvairiaspalvėm gėlėm, vainikais ir beveik visi degančiom žvakėm. Daugiausia matosi artimuosius tvarkant savuosius kapus: taisant gėles, jas laistant, vėl užžiebiant vėjo užgesintą žvakutę. Ir šauliai organizuotai lanko ir prižiūri vienišus kapus. Toronto šauliam tai Vėlinių įsipareigojimo tradicija.

Daugeliu atvejų pavieniai asmenys liūdi prie savo artimo kapo. Daugiau matosi šeimos su bičiuliais, susispietusius

nepriklausoma lietuva

"INDEPENDENT LITHUANIA"
"LITUANIE INDEPENDANTE"

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la liberation de la Lituanie! Loyaute au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS — NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS SPAUDOS BENDROVĖ

Second Class Mail Registration No. 1952. Return postage guaranteed. Postage paid at Lachine, Quebec. Published by The Independent Lithuania Publishing Company at 7722 George Street, LaSalle 690, Quebec, Canada.

Metinė prenumerata Kanadoje — $7.50, visur kitur — $8.00. Rėmėjo prenumerata — $12.00. Adreso pakeitimas 25 ¢. Atskiras numeris 25 ¢. Administratorius F. P. Paukštaitis. Adresas: 7722 GEORGE STREET, LASALLE 690, QUEBEC. Tel. (514) 366-6220

Bendradarbių ir korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai atitinka redakcijos nuomonei. Rankraščiai trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra. Rankraščiai grąžinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija ir leidykla neatsako.

REDAKTORIUS R. E. MAZILIAUSKAS

prie, rodos, taip neseniai savo tarpe turėto, bet dabar tik svajonėmis prisimintino asmens. Šio sekmadienio popietę dažno mintys savaime skrenda į netolimą praeitį, kurioje nors ir mažytė smulkmena kelia prisiminimų sentimentus.

Čia taip savaimingai ramu, kad nesinori nė skubėti iš šio tykaus praeities pasaulio. Tik artėjantis vakaras ir prie laidos slenkanti saulė savo varsomis užlieja kapinių centre stovinčią, į aukštį išsišovusią, neapdailinto cemento kerėblą. Šis, nežinia ką vaizduojąs, dviplokštis, neva iš bunkerio besisteibiąs betono liedinys, savotišku kontrastu dominuoja gražiesiems antkapių paminklams.

Kaip dažniausia atsitinka gyvųjų pasaulyje, taip ir pas mirusius turėjo būti būtinai pastatydinta grožio priešingybė. Ji, tarsi pačios mirties šmėkla, dominuojančiu grėsmingumu įtaigoja net mirusiems, kad ir pasitraukus iš gyvųjų tarpo, blogio simbolis neapleis nieko. S. Pranckūnas

LAIŠKAS BUVO APIE HAMILTONĄ

NL lapkr. 10 d. "Gerai ir blogai" skyriuje buvo išspausdintas pasisakymas apie kariuomenės minėjimą.

Laiško autorius hamiltonietis E. R. samprotavo apie Hamiltone, o ne kur kitur, ruošiamą kariuomenės minėjimą.

CITATOS

JAUNIMAS IR PARTIJOS

Tėv. Žiburiuose spausdintame studento Algio Stankaus pasisakyme apie jaunimo vaidmenį išeivijoje apie lietuviškas partijas taip samprotaujama:

"Mūsų tėvų politinės partijos, rodos, daugiau kliudo veiklą, negu ją skatina. Žinoma, kiekviena partija stengiasi įvertinti įvykius Lietuvoje ir juos savo partijos rėmuose aiškinti arba savo partijos rėmuose pristatyti Lietuvos istoriją. Tačiau tikra politine prasme tos partijos yra savo politinį vaidmenį jau atlikusios Lietuvoje. Vienu laiku jos rūpinosi Lietuvos atstatymu. Lietuviai išeivijoje turi du politinius uždavinius. Vienas jų — judinti Lietuvos laisvės bylą tarptautiniu mastu. Siūlau šį darbą remti ir kaip nors pertvarkyti Vliką. Antras uždavinys — kiekviename krašte lietuviai turi ugdyti lietuviškumą. Šioje srityje reikia remti Lietuvių Bendruomenę. Žinoma, visi galime siūlyti naujus planus, tačiau vertinkime veiklą pagal tai, ką ji Lietuvai ir lietuvybei duoda, o ne pagal tai, kuri partija siūlo.

"Kaip su partijų ateitimi? Pailiustruosiu vienu atveju. Esi gal lietuvis socialistas? Tai tapki SPD nariu (Vokietijoj). Toje partijoje gali veikti socializmo įgyvendinimui Vokietijoje, bet socializmo įvedimas Lietuvoje — jau ne mūsų reikalas. Net kai Lietuva išsilaisvins, ją tvarkys lietuviai, kurie dabar ten gyvena. Mes tik pinigais, žiniomis galėsime paremtų jų pastangas. Taip jau buvo 1918 m. su Amerikos lietuviais. O kai dėl SPD partijos, galėsi joje daug geriau Lietuvos ir lietuvių reikalus kelti (pvz. Hupka ir jo sileziečiai). Lietuvių partijos išeivijoj gali nebent vertinti įvykius Lietuvoje ir išeivijoje (pvz. kelti klausimą, ar dėstyti religiją vargo mokyklose). Šiaipjau, mano nuomone, lietuvių partijos neturi prasmės".

TOKELĖS

Nejaugi su kabutėmis iš tikrųjų įmanoma daryti politiką? Kažin...

Va, neviename išeivijos lietuviškame leidinyje rašoma: vad. "kultūros ministeris" Šepetys, vad. "užsienių reikalų ministerija" Vilniuje ir pan. Kam gi tos kabutės?

Tų kabučių autoriai ir juos spausdinantieji redaktoriai, tur būt, paaiškins, kad Lietuva yra okupuota, kad Lietuvos tarybinė respublika iš tiesų nėra nei suvereni, nei savarankiška, kad jos ministrai ir ministerijos todėl nėra tikri ministrai ir tikros ministerijos. Ir tai, žinoma, gryna teisybė, išskyrus gal tik sampratą, kas iš tikrųjų yra "tikras" ir kas jau nevisiškai "tikras" ministras.

Aišku, kad ministras ministrui nelygus. Ministrai Gromyko ir Lairdas, be abejo, turi daug daugiau efektyvios galios ir savarankiškumo už tūkstančius kitų pasaulio ministrų. Jie ministeriauja ne tik didžiulėse ir galingose valstybėse, bet jie yra ir nedviprasmiškai suverenių valstybių ministrai. Tačiau nėra jokios visuotinai pripažintos taisyklės, kad ministrais vadintis tegali suverenios valstybės aukštieji pareigūnai.

Anaiptol, galime surasti ir ne vieną kitonišką pavyzdį, kad ir Kanadoje, kurioje kiekviena provincija turi savo ministerijas ir ministrus. O Kanados konstitucinis suverenumas juk sukoncentruotas federaliniame parlamente ir vyriausybėje. Betgi mes nerašome Ontario "pilietybės ministras" arba Kvebeko "teisingumo ministerija" kabutėse.

Nė saločių augintojų draugijos valdybos nariams negalime uždrausti vadintis ministrais, jei jie tik to nori, o dėdami į kabutes okupuotos Lietuvos režimo ministerijas ir ministrus iš tikrųjų jokios politikos nepadarome.

Nevartodami tų kabučių nė suverenumo nesuteikiame tiems Vilniaus ministrams, jie kaip buvo, taip ir lieka atskirų gyvenimo sričių administratoriai griežtoje partijos ir Maskvos priežiūroje...

• • •

Yra ir dar kita "ministeriška" terminologinė painiava mūsų spaudoje. Vienur rašoma "ministras", kitur — "ministeris", ir niekas, žinoma, neklysta, nes žodynai nė vieno termino nepeikia, abu jie teiktini.

Tiesa, dabartinėje Lietuvos spaudoje pastoviai rašoma "ministras", o todėl, tur būt, išeivijoje dažniausiai rašoma "ministeris", pirmąjį terminą, matyt, laikant komunistinio režimo nukaltu žodžiu.

Iš tiesų ne visiškai taip yra. Ne Sniečkaus, bet Smetonos laikais "ministras" Lietuvoje pakeitė "ministerį". O buvo taip.

Nepriklausomybės pradžioje politinė ir teisinė terminologija Lietuvoje nebuvo nusistovėjusi. Kas kaip išmanė, taip ir rašė. Terminus dažnai aklai, nekūrybiškai vertė iš rusų, lenkų, vokiečių kalbų, rečiau iš anglų ar prancūzų. Kad valstybinė, teisinė, politinė kalba dar nebuvo nusistovėjusi, terminija neišvystyta, galime įsitikint, pavartę anų laikų įstatymų, visokių potvarkių, netgi pirmųjų konstitucijų tekstus. Galime juose užtikti tikrų lingvistinių kurijozų ir nesusipratimų.

Ilgainiui betgi kalbininkai politinę bei teisinę terminiją aptvarkė, sulietuvino, suvienodino. O kai 1938 metais buvo redaguojama paskutinioji nepriklausomosios Lietuvos konstitucija, kalbininkai prie jos kalbos jau rimčiau pasidarbavo ir terminologiją sunormino. Taip, vietoje anksčiau vartoto "ministerių kabineto", 1938 m. konstitucijoje jau buvo rašoma "ministrų taryba", o vietoje "ministerio" — "ministras", panašiai kai lietuviškai sakoma, "meistras", o ne vokiškas "meisteris".

Vadinasi, tas "ministras" ne "bolševikiškos", bet "smetoniškos" kilmės, ir jo vengti iš tiesų nėra jokio pagrindo. Priešingai, "ministras" gal tik labiau teiktinas vien tik tam, kad išlaikius kadaise įteisintą terminologiją ir rašybos normą.

• • •

Vis dar apie ministrus.

Kaip žinome, JAV oficialiojoje terminologijoje aukščiausieji valstybės pareigūnai vadinami sekretoriais, o ministerijos — departamentais. Mūsų spaudoje tad dažnai ir verčiama: valstybės departamentas, gynybos sekretorius. Tuo tarpu Vakarų Vokietijos oficialiojoje terminologijoje vyriausybės galva vadinamas kancleriu, kas, pažodžiui išvertus, būtų maždaug raštininkas, nors mūsų spaudoje, rodos, dar niekam į galvą nešovė mintis taip "sulietuvintai" pavadinti Adenauerį arba Brandtą...

Lietuviškoje vartosenoje jau seniai įsipilietino paprotys vyriausybės galvą vadinti ministru pirmininku, aukščiausius valstybės pareigūnus — ministrais, o jų valdomas žinybas — ministerijomis.

Ar nebūtų paprasčiau ir šiais atvejais versti ne paraidžiui, bet paprasmiui, ką kiekvienas doras vertėjas savaime daro? Atseit, lietuviškai rašyti: Vokietijos ministras pirmininkas, JAV gynybos ministerija, JAV užsienių reikalų ministras, o ne — kancleris, gynybos departamentas, valstybės sekretorius...

L. T.

MIRĖ GALVANAUSKIENĖ

Prancūzijoje mirė buv. nepriklausomos Lietuvos ministerio pirm. ir finansų ministerio bei politinio veikėjo Ernesto Galvanausko našlė Berta Galvanauskienė, 89 m. amžiaus. Palaidota spalio 30 d. Aix-Les Bains kapinėse, kur prieš ketverius metus buvo palaitas jos vyras a. a. E. Galvanauskas. Velionė buvo prancūzė, bet susigyvenusi su lietuvių tauta ir iki pat mirties rūpinosi jos reikalais.

MIRĖ S. GEGUŽIS

Lapkričio 1 d. Mahanoy City, Pa., mirė Stasys Gegužis, buvęs Amerikos Lietuvių Tautinės Sandaros ilgametis pirmininkas ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje vicepirmininkas. Sovo laiku Gegužis vadovavo Amerikos lietuvių angliakasių unijai.

Susilpnėjusi širdis jam neleido aktyviai pasireikšti veikloje.

PANORAMA

POLICIJA MUŠĖ UKRAINIEČIUS?

Toronto ukrainiečiai kaltina miesto policiją brutalumu ir reikalauja kaltuosius pareigūnus nubausti.

Kanados ukrainiečių komiteto pirm. R. Maksymec Ontario prokuratūrai įteikė raštą su 100 afidavitų, kuriuose liudininkai pasakoja apie policijos brutalumą, dėl kurio spalio 25 d. Toronte nukentėjo prieš Kosyginą demonstravusieji ukrainiečiai. Ontario prokuroras A. Lawrence anksčiau kvietė buvusius demontrantus raštu įteikti skundus dėl policijos elgesio. Įteiktasis raštas esąs to kvietimo padarinys.

Ukrainiečių advokatas S. Frolick nurodė, kad ukrainiečių komitetas reikalauja už raitosios policijos ataką prieš demonstrantus atsakinguosius pareigūnus sudrausminti ir jiems iškelti baudžiamąsias bylas. Rašte taip pat reikalaujama patraukti atsakomybėn prieš įstatymus nusižengusius demonstrantus. Ukrainiečiai tvirtina, kad Toronto raitoji policija įjojo į minią ir bizūnais mušė visus tuos, kurie tik pasitaikė jų kelyje. Demonstracijų metu buvo suimta 18 asmenų, daugiausiai ukrainiečių.

Viename iš įteiktųjų afidavitų Vera Lazdinš rašo: "Staiga pamačiau į minią zovada lekiančius arklius. Buvau parversta ir arklio įspirta. Mano vyras norėjo mane apsaugoti ir pasilenkė prie manęs. Jis buvo labai sumuštas raito policininko".

Toronto miesto tarybos narys W. Boychuk pareiškė, kad pačios policijos raportas apie buvusias demonstracijas buvo vienašališkas ir prieštaringas, tegalįs palaužti visuomenės pasitikėjimą policija. Tuo raportu policija iš tikrųjų teteisinusi savo elgesį.

Toronto miesto tarybos komitetas pareikalavo, kad policijos elgesį demonstracijų metu ištirtų tarybos policijos reikalų komisija.

ŽYDŲ AKCIJA

Montrealio žydų studentų komitetas išvystė plačią ir dažnai sėkmingą akciją padėti sovietų žydijai.

Paskutinioji komiteto akcija siekia palaužti sovietų cenzūrą. Komitetas paskelbė keliasdešimties Sovietų Sąjungoje gyvenančių žydų pavardes ir adresus, kuriais tūkstančiai Kanados gyventojų siunčia laiškus. Laiškuose yra bendro pobūdžio sveikinimas ir prašymas, kad sovietuose gyvenantis laiško gavėjas savo ruožtu laišku patvirtintų laiško gavimą.

Laiškai iš Kanados siunčiami oro paštu, registruoti, su reikalavimu pristatyti laiško įteikimo pakvitavimą (Return Receipt Requested & Registered). Kiekvienas siunčiamas laiškas įvertinamas 8 doleriais. Laiško persiuntimas ir registracija siuntėjui kainuoja 1,51 dol. Jeigu 6 savaičių bėgyje laiško įteikimo pakvitavimas nepristatomas, sovietų paštas, pagal tarptautinius susitarimus, išmoka tuos 8 dolerius.

Žydų komiteto žiniomis, sovietų žydams siunčiami laiškai iš Vakarų dažnai ne tik cenzuruojami, bet paprasčiausiai neįteikiami ir siuntėjui negrąžinami. Tūkstančius apdraustų ir registruotų laiškų siųsdami, žydai nori sovietų įstaigas priversti iš Vakarų siunčiamus laiškus pristatyti arba priversti už kiekvieną nepristatytą laišką sovietus išmokėti po tuos 8 dol., kas ilgainiui sudarytų dideles sumas.

Žydų komiteto paskelbtame adresų sąraše yra ir vienas Vilniaus adresas: Masara Furman, Vilnius 24, Lithuanian SSR, ul. Rodenko 4, USSR.

NETIKUSI KANADOS SOCIALINĖ GLOBA

Kanados senato komisija skurdui tirti paskelbė savo išvadas po trijų metų tyrimo. Socialinės globos sistemą komisija vadina "sociališkai neprasminga ir ekonomiškai neprotinga, kaštuojančia apie milijardą dolerių per metus".

Dabartinė sistema turinti būti panaikinta, nes ji pasenusi, neatsižvelgia į žmogiškas vertybes, o skurdo ne tik pašalinti, bet ir sušvelninti neįstengia. Socialine globa naudojasi invalidai, seneliai, bedarbiai ir tie nelaimingieji, kurie nesugeba savęs išlaikyti. Tačiau socialine globa negali pasinaudoti 60 nuoš. biednuomenės, kuri yra įdarbinta, bet su labai mažomis pajamomis.

Komisija siūlo sistemą iš esmės pakeisti. Fed. vyriausybė turėtų garantuoti minimalias algas, o ekonominė politika turėtų būti vairuojama taip, kad neatsirastų didesnio bedarbių skaičiaus.

Kanados socialinės gerovės ministras John Munro pareiškė, kad garantuoti minimalias algas vyriausybei neįmanoma, nes tai būtų per brangu — pareikalautų iki 900 milijonų dol. per metus.

M. K. ČIURLIONIO SUKAKČIAI

1975 m. rugsėjo 22 d. sukanka šimtas metų nuo didžiojo lietuvių dailininko ir kompozitoriaus M. K. Čiurlionio gimimo. Sukakčiai paminėti Lietuvoje sudaryta speciali komisija, kurios pirmiku paskirtas režimo kultūros ministras L. Šepetys.

Vadovaujamąjį darbą paprastai atlieka vicepirmininkai, kuriais paskirti muzikas E. Balsys ir dailininkas P. Stauskas.

Komisiją sudaro 29 asmenys — daugiausia menininkai ir kultūrininkai, bet ir keletas partijos pareigūnų.

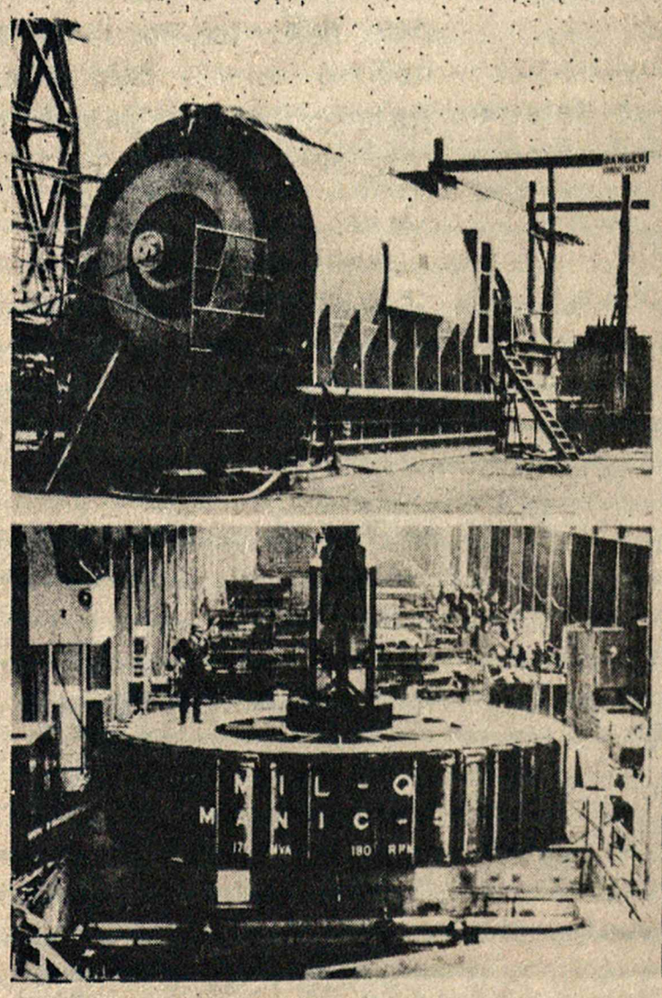

ELEKTROS JĖGAINIŲ STATYBA

Vystant Kvebeko energetikos ūkį, provincijoje yra statomi milžiniško pajėgumo įrengimai elektros jėgainėms. Įrengimai gaminami Sorel bendrovės, bendradarbiaujant su prancūzų firmomis. OIP nuotraukose matome naujai pagamintas jėgaines, kurios yra instaliuojamos Hydro Quebec bendrovės. Vienu Hydro bendrovės direktorių yra lietuvis Paulius Povilaitis.

PRAEITĄ SAVAITĘ

• Britų kareiviai jau suėmė daugiau kaip tūkstantį įtariamų pogrindžio narių Šiaurinėje Airijoje. • Britai tvirtina, kad beveik visi airių partizanų ginklai yra atsiunčiami iš JAV • Kvebeko teisingumo min. sako, kad dėl JAV ūkinės politikos ir dėl to kylančio nedarbo vėl įsigalės terorizmas • Manoma, kad Jungtinės Tautos gen. sekretoriumi šįmet išrinks europietį • Kanados min. pirm. ir vienuolika provincijų premjerų konferencijoje Otavoje sutarė, kad visos vyriausybės turi glaudžiau bendradarbiauti ekonominėje srityje • Kanados vyriausybė ruošiasi išleisti įstatymą, kuris trukdytų JAV kapitalui perimti kanadietiškas bendroves, bet Trudeau veiksiąs atsargiai, kad visiškai nesustotų JAV kapitalo plaukimas į Kanadą. • Anksčiau airių patriotų nuskusta ir degutu išteptoji Marta Doherty ištekėjo už britų kareivio John Larter, kuris yra iškeltas į kitą dalinį Anglijoje • Numatoma, kad Kanados ūkio bendroji produkcija šįmet pasieks 91,9 milijardus dol., bet ekonomistai mano, kad 1972 m. bendroji produkcija paaugs 9,3 nuoš. • Europos Ekonominė Bendruomenė Florencijoje įkūrė tarpeuropėjinį universitetą su istorijos, politologijos, teisės ir ekonomikos fakultetais, kuriuose oficialiomis kalbomis bus anglų, prancūzų, vokiečių, italų ir olandų. • JAV prekybos ministras M. Stans lankosi Sov. S-je, kur tariasi dėl galimybių Amerikos bendrovėms investuoti ir eksploatuoti sovietų vario bei degamųjų dujų išteklius.

Trumpai

— Spalio mėn. Kanadoje buvo 8,7 milijonai dirbančiųjų ir 547 tūkst. bedarbių, kas sudaro 5,1 nuoš. Rugsėjo mėn. buvo 7,1 nuoš. bedarbių. Kvebeko provincijoje bedarbių skaičius truputį sumažėjo, bet su 6,7 nuoš. vis dar yra aukščiausias Kanadoje.

— Graikijos pulkininkų valdžia Atėnų angliškojo laikraščio Athens News leidėją I. Horn nuteisė 7 mėn. kalėjimo, kad jis išspausdino antraštę "Bombos, sušaukti mokiniai pasitiko Agnew", bet aprašyme tokių dalykų nebuvę.

— Kvebeko separatistų vadas Rene Levesque apkaltino provincijos profsąjungų vadus beprasmišku šūkavimu ir tuo, kad nepasirūpina darbininkų politiniu švietimu. Esą, profsąjungų vadai darbininkus nuo politikos tik atbaido.

— Pirmojoje kalboje Jungtinėse Tautose komunistinės Kinijos atstovas užsipuolė JAV ir reikalavo, kad amerikiečių daliniai pasitrauktų iš Indokinijos, Taivano ir Pietų Korėjos.

— Po 11 metų transatlantinių kelionių didžiausias Kanados keleivinis laivas Empress of Canada yra išimamas iš tarnybos, nes pigesnės oreivybės kainos laivą padarė nepelningu.

— Jordanijos kariuomenės išsklaidytųjų arabų partizanų vadui Jasir Arafat sovietai pažadėjo ginklų ir pinigų kovai prieš Izraelį, jei partizanai nesikiš į arabų valstybių vidaus politiką ir nesiries savo tarpe.

— Vadinamosios darbininkų partijos valdoma Lenkija yra streiklaužys ir teikia akmens anglis diktatūrinės Ispanijos plieno pramonei, nes ispanų angliakasiai 6 savaites streikuoja ir plieno gamyklos nebeturi kuro.

— Ceilono trotckistinė vyriausybė koncentracijos stovyklose ir kalėjimuose laiko 16 tūkstančių jaunuolių, kurie buvo suimti, kai po nepavykusio balandžio mėn. sukilimo buvo paskelbta amnestija.

— Tūkstančiai prancūzų praeitą savaitę paminėjo Charles de Gaulle mirties metines.

— Kanados laiškanešių ir pašto valdininkų profsąjungos nesutaria su pašto valdyba dėl antvalandžių mokėjimo. Yra pavojus, kad kalėdinis paštas susitrukdys dėl streiko.

— JAV vaistų priežiūros įstaigos įspėjo gydytojus ir visuomenę nėščioms moterims nevartoti diethstilbesterolio vaistų, vadinamų DES. Tyrimai parodę, kad nėščios moterys, vartojančios šiuos vaistus, gali pagimdyti dukteris, kurios serga moteriškų organų vėžiu.

— Kūdikių mirtingumas Kvebeko miestuose yra "didesnis kaip kai kuriuose neišsivysčiusiuose karštuose", — pareiškė provincijos socialinių reik. viceministras A. Quelet.

— JAV knygų leidėjai Kanadai knygas parduoda su 65 nuoš. nuolaida, bet Kanadoje amerikiečių knygos parduodamos 20 nuoš. brangiau, — buvo pareikšta Ontario karališkoje komisijoje, tiriančioje knygų leidybą.

— Kanadoje labai padidėjo netekėjusių moterų vaikų skaičius. 1969 m. jis pasiekė 9,2 nuoš., o iki 1963 m. jis niekad neviršijo 5 nuoš.

LIETUVOJE

STUDENTŲ KULTŪRINGUMAS

Ar lietuvis studentas Lietuvoje gali tapti kultūringu? — tokį klausimą J. Bulota svarsto Komj. Tiesoje.

Jis pažymi, kad studentai nepaprastai apkrauti paskaitomis, užsiėmimais ir jiems belieka mažai laiko domėtis kultūros dalykais. Studentas per metus, pagal Bulotą, turi tik 80-110 poilsio dienų. Gamybinė praktika, vasaros stovyklos ir kitos priemonės studento vasaros atostogas paverčia abejotinu poilsiu.

Jau žinoma, kad Lietuvos studentai vasaromis "kviečiami" vykti į vadinamas darbo ir poilsio stovyklas. Ar studentai ten pailsi?

Anot Bulotos, tos stovyklos geras dalykas, bet su tam tikromis išlygomis. Teigiama: "Studentas iš tokių stovyklų neretai grįžta išsiblaškęs, bet ne pailsėjęs. Rudenį jis ateina į auditoriją, kur jo laukia paskaitos, įtemptos studijos, visuomeninis darbas bei kiti malonūs ir nemalonūs, privalomi ir neprivalomi dalykai".

J. Bulota pagaliau pripažįsta, kad nors ir labai nemalonu, bet daug problemų, susijusių su kultūrininko paruošimu, užmirštos ar sprendžiamos formaliai. Studentų Lietuvoje bus dar daugiau ir jų darbo diena būsianti dar labiau apkrauta.

ŽVELGIANT Į DU TŪKSTANTUOSIUS METUS

Švaraus vandens problema jau šiandien Lietuvoje tampa viena opiausių ir aktualiausių. Antai Lietuvos Mokslų akademijos Fizikinių-techninių energetikos problemų institutas sudarė preliminarinį vandens ūkio balansą iki 2000 metų. Pagal jį pradinis vandens pareikalavimas respublikoje po 30 metų padidės maždaug keletą kartų. Vandens tuomet reikės daug daugiau, negu jo sunaudojama šiuo metu. Nutekamųjų vandenų atskiedimui taip pat reikės daugiau. Tai tik bendri skaičiai, o nagrinėjant vandens ūkio balansą vasaros metu ir atskiruose miestuose bei rajonuose, šis klausimas dar sudėtingesnis. Du tūkstantaisiais metais, tais pačiais prognoziniais duomenimis, jeigu nebūtų atitinkamų vandens ūkio priemonių, vandens pradėtų trūkti.

Kaip čia yra, kad vandeningoje Lietuvoje ateityje gali pradėti trūkti švaraus vandens! Nuo mūsų teritorijos per metus nuteka aple 15 kubinių kilometrų vandens. Įskaitant ir Baltarusijos, Lenkijos teritorijų nuotakį, mūsų upėmis per metus nuteka apie 26 kubinius kilometrus vandens. Sausais metais mūsų upės nuplukdo 18 kubinių kilometrų vandens. Taigi, vienam gyventojui per metus tektų apie 6000 (Latvijoje — 9800, Estijoje — 4700, Baltarusijoje — 4300, Lenkijoje — 1100, pietinėse TSRS respublikose — apie 500) kubinių metrų vandens.

Tačiau bėda ta, kad šis mūsų upių nuotakis labai nevienodai pasiskirstęs tiek laiko, tiek teritorijos atžvilgiu. Per du tris pavasario mėnesius nuteka apie pusė metinio vandens kiekio, o vasarą upės visai nusenka, vandens debitai sumažėja iki 10 kartų, lyginant su vidutiniu metiniu. Vidurio ir Šiaurės Lietuvos rajonuose vienam gyventojui tenka maždaug dvigubai mažiau vandens, negu Rytų Lietuvoje. Be to, aiški ir pramonės koncentravimosi bei miestų augimo tendencija. Visa tai lemia, kad jau šiandien kai kuriuose miestuose nepakanka švaraus gėlo vandens.

Norint apsirūpinti vandeniu, būtina statyti brangius kapitalinius hidrotechninius įtvarus: nuotakio reguliavimo tvenkinius, upių nuotakio permetimo sistemas, nutekamųjų vandenų rinkimo, valymo, pašalinimo įrenginius. Tokiais būdais vandens problema sprendžiama arba numatoma spręsti Klaipėdoje, Šiauliuose, Mažeikiuose, Kapsuke, Utenoje, N. Akmenėje, Telšiuose, Rokiškyje ir kitose vietose. Panašūs darbai jau pradėti Kapsuke ir Utenoje, sudaromi Šiaulių ir Mažeikių aprūpinimo vandeniu projektai.

Sudarant miestų aprūpinimo vandeniu projektus, visų pirma turi būti reguliuojamas nuotakis savame baseine, ir tik visiškai išnaudojus jo reguliavimo galimybes, galima galvoti apie vandens permetimą iš kitų baseinų. Nuotakio reguliavimo tvenkiniai Lietuvoje sąlygiškai gali būti suskirstyti į penkias kategorijas: labai dideli, dideli, vidutiniai, maži ir labai maži. Jų pagrindiniai parametrai svyruotų atitinkamai: tūris nuo 250 iki 0,1 milijono kubinių metrų, plotas nuo 30 iki 0,07 kvadratinio kilometro, patvankos aukštis nuo 30 iki 5 metrų ir upės baseino plotas nuo 10 000 iki 20 kvadratinių kilometrų. Suprantama, šių tvenkinių paskirtis yra skirtinga, tad skirtingi turėtų būti ir projektavimo bei statybos metodai. Efektyviausi ir todėl visokeriopai skatintini turėtų būti didžiausieji tvenkiniai. Juos lengviausia naudoti kompleksiškai.

Vandens ūkio balanso iki 2000 metų analizė rodo, kad kai kuriuose baseinuose (Akmenos-Danės, Nevėžio, Mūšos ir kituose) vietiniai vandens ištekliai negalės patenkinti padidėjusių vandens reikmių.

Visokeriopas vandens naudojimo ir apsaugos racionalizavimas įstengs tik šiek tiek atitolinti vandens trūkumą šiuose baseinuose ir juose esančiuose miestuose. Tačiau ilgainiui vis vien iškils būtinumas papildyti jų vandens išteklius iš kitų baseinų.

Atrodo, galimi tokie sprendimai: permesti dalį Dubysos nuotakio į Mūšos baseiną Šiauliams, į Nevėžio baseiną Radviliškiui ir į Jūros baseiną Raseiniams; permesti dalį Šventosios nuotakio į Nevėžį Panevėžiui, Kėdainiams (veikiančios sistemos išplėtimas), į Nemunėlio baseiną Rokiškiui, Juodupei ir Biržams. Savuose baseinuose, matyt, racionalios tokios nuotakio permetimo schemos: iš Širvintos į Šeimeną Vilkaviškiui ir iš Virvytės į Mastupį Telšiams.

Nors šių stambių darbų įvykdymo laiką sunku nustatyti, tačiau jau artimiausiu metu būtina atlikti preliminarinius tyrinėjimo-projektavimo darbus, pagrįsti kapitalinių įdėjimų efektyvumą, permetimo mastų ir terminų tikslingumą, rasti optimalius techninius sprendimus. Taip pat būtina tirti tuos reiškinius, kurie atsiras upėse, sumažinus jų nuotakį. Dar reikia pabrėžti, kad jau dabar, ir ypač ateityje, daliniai atskirų vandens vartotojų, ūkių projektai turės peraugti į vieningos vandens ūkio sistemos projektą, kad juo toliau, tuo labiau stiprės įtaka gamybinių jėgų išdėstymui. Būtent panašiu keliu žengė energetika, kuri nuo atskirų, mažų elektrinių išsivystė iki stambių vieningų energetikos sistemų, apimančių keletą respublikų, kaip antai Šiaurės Vakarų energetinė sistema.

Lietuvoje daug kas daroma, kovojama su vandens teršimu. Teigiamą vaidmenį čia suvaidino ir naujieji vandens įstatymų pagrindai. Bet, nepaisant ypatingų mūsų respublikos pasiekimų šioje srityje, vandenų teršimo problemos negalima užmiršti.

Baltijos pajūrio miestams — Klaipėdai, Kretingai, Mažeikiams, Palangai, Neringai ateityje gali pritrūkti vandens išvalytiems nutekamiesiems vandenims atskiesti. Nutekamųjų vandenų kiekiai žada pasiekti tokį dydį, kurio pratekančios upės (jų šiame rajone nedaug) nesugebės atskiesti net visiškai išlyginus jų nuotakį. Dėl to verta susimąstyti, ar ne vienintelis kelias yra pašalinti nutekamuosius vandenis į jūrą. Šio rajono upės (Nemuno žemupys, Minija, Akmena-Danė, Ražė) turi likti švarios, kad iš jų būtų galima imti geriamą ir techninį vandenį. Žinoma, nutekamieji vandenys į jūrą turi būti išleidžiami ne kurortinio sezono metu ir pakankamai toli nuo krantų, atsižvelgiant į jūros pakrančių sroves. Pagaliau, tai yra atskira Baltijos jūros panaudojimo ir apsaugos problema. Ateityje nutekamųjų vandenų tvenkinių rinkėjų statyba būtina ir tuose Lietuvos miestuose, kur paviršinio minimalaus nuotakio nepakanka atskiedimui. Juos ištuštinti numatoma pavasario potvynių metu.

Būtina atsiminti, kad tolimesnėje ateityje vien valymo įrenginiai neapsaugos vandens telkinių nuo teršimo. Neišspręs šios problemos ir nutekamųjų vandenų atskiedimas, nes tam reikia dešimteriopų vandens kiekių. Racionaliausiu būdu, tur būt, reikėtų laikyti visokeriopą nutekamųjų vandenų išleidimo į upes mažinimą ir netgi panaikinimą. Reikės pereiti prie apytakinių vandens tiekimo sistemų, gamybos technologijos keitimo (pavyzdžiui, aušinimo oru), ypač kenksmingų ir koncentruotų medžiagų naikinimo. Visa tai pareikalaus iš respublikos liaudies ūkio daug lėšų, laiko, tyrimų, tačiau kito kelio nėra.

Atėjo laikas intensyvinti vandens išteklių naudojimo ir apsaugos mokslinius tyrimus. Svarbiausia kryptis — kompleksinis šios problemos sprendimas, projektuojamų sistemų optimizavimas. Tam reikalui turi būti suvienytos įvairių krypčių mokslo darbuotojų jėgos. Ypatingą reikšmę įgauna ekonominiai vandens ūkio klausimų tyrimai. Galutinis šių tyrimų rezultatas turėtų būti Lietuvos TSR Generalinė vandens išteklių naudojimo ir apsaugos schema iki 2000 metų, be kurios sunku būtų išvengti painiavos ir skubotų, paviršutiniškų sprendimų.

Technikos mokslų kandidatas
JUOZAS BURNEIKIS
(M. Gamta)

Kuršiai

KALBA

Kuršiai yra rytų baltų gentis, kalbėjusi kuršių kalba. Iš visų rytų baltų istorijos šaltiniuose kuršiai pasirodo pirmieji. Juos vardu Cori apie 876 m. pirmą kartą mini Rimbertas savo darbe „Vita Anskarii" („Anskarijaus gyvenimas"), aprašydamas 855 m. švedų žygį į kuršių žemę; šiame darbe yra paminėtos ir dvi kuršių pilys — Seeburg (Jurpilis) ir Apulia (Apuolė — Skuodo apylinkėse). XI a. kuršius vardu Kursi pažįsta rusų metraštininkas Nestoras. Kuršiai daug yra kentėję nuo „barzdotų vyrų, vyrų iš jūrių" — skandinavų antpuolių, kol pagaliau XIII a. juos pavergė Kalavijuočių ordinas. Nuo šių laikų kuršių vardas istorijos šaltiniuose minimas vis dažniau ir dažniau. Patys kuršiai savo kraštą vadino vardu Kurša. K. Būgos nuomone, žodis Kurša yra kilęs iš bendrinio žodžio, reiškusio „lydimą (iškirstą vietą miške)" arba „žemą nuskurdusį medelį"; pagal šitokią etimologiją Kuršas pradžioj buvo viena „lydimo (kirtimų)" arba „žemų, nuskurdusių medelių, krūmų" apylinkė, kurios vardu (Kuršas) vėliau (besikuriant feodaliniams santykiams) buvo imtas vadinti ir visas istorinių dokumentų paliudytas Kuršas (prie šio vardo reikšmės išplitimo tam tikra prasme prisidėjo taip pat ir Ordino raštai) — maždaug dabartinių Žemaičių šiaurės vakarai ir kaimyniniai plotai vakarų Latvijoje.

1253 ir 1291 m. Kuršo dalybų dokumentuose Kuršą randame suskirstytą į šias sritis. Šiaurėje — 1. Vanenė, apėmusi Abuvos upyną, t. y. visą pajūrį nuo Lielupės žiočių iki Nabos upės, 2. Venta — Ventos žemupio kraštai, 3. Pamarys, gavęs vardą, matyt, nuo Liepojos ežero (kuršių vadinto mariomis), — šiandieninių Sakos, Ožputės, Durbės ir (dalinai) Gruobyno apylinkių plotas, 4. Banduva — dabartinės Kuldingos, Saldaus, Embūtės, Alsungos ir kt. apylinkės. Pietinės Kuršo sritys: 1. Duvzarė — dalis Gruobyno, visos Gramzdo ir kairiojo Šventosios pakraščio apylinkės, 2. Mėguva — siaura juosta maždaug tarp Palangos ir Klaipėdos (įskaitant Kretingą), 3. Pilsotas — Klaipėdos miesto apylinkės ir, gal būt, ruožas iki Minijos žiočių, 4. Keklys (Ceclis) — apytikriai dabartinių žemaičių dounininkų plotas (išskiriant atitinkamas kitas anuometinio Kuršo sritis). Dokumentuose kalbama dar apie Kuršo „žemę tarp Skrundos ir Žiemgalos, kurios reikia ieškoti, matyt, tarp Ventos srities ir vakarinės Žiemgalos; šitą žemę sudarė, rodos, beveik vieni miškai, skyrę Kuršą nuo Žiemgalos. Kita „tuščia žemė" (terra deserta) yra skyrusi Vanenę nuo Žiemgalos. Reikia priminti, kad tikslias pačių kuršių gyvento ploto ribas čia nusakytame Kurše nėra lengva išvesti jau vien dėl to, kad anų laikų dokumentuose aprašomas Kuršas buvo ne grynai etninė sąvoka — Kurše gyveno ne vien tik kuršiai.

KURŠIUOSE RASTA VII A. SAGĖ

Kad Kurše kalbama kuršiškai, pirmą kartą išgirstame iš 1338 m. dokumento: „Agmennewalcke [1551 metų nuoraše — Ackmenewalcke] up Cursch und vlutit in die Alouste" („kuršiškai vadinamoji Akmenivalkė, įtekanti į Atuostą", Durbės intaką). Flandrų riteris Z. de Lanua, 1413 m. keliavęs iš Liepojos į Rygą, savo rašte aiškiai atskiria kuršių kalbą nuo lybių ir žiemgalių kalbos. Viename 1431 m. rašte pabrėžiama, kad kuršių kalba skiriasi nuo lybių ir estų kalbos. 1517 m. miręs A. Krancas savo darbe (išleistame 1580 m.) sako, kad Livonijos kaimuose esančios vartojamos keturios kalbos: lybių, estų, latvių ir kuršių. Kronikininkas M. Bielskis 1551 m. pabrėžia, kad „prūsai su lietuviais kaip ir žemaičiai bei kuršiai iš pradžių kalbėjo viena kalba, bet dabar jau sunkiai besusikalba"; kuršių baltiškumas čia yra aiškiai pasakytas. XVII a. kuršiai galutinai išnyksta: dabartinės Lietuvos teritorijoje jie sulietuvėjo, o Latvijoje — sulatvėjo. Kuršiai nepaliko jokių savo kalbos rašto paminklų. Apie jų kalbą sužinome tik iš bendrinių ir tikrinių žodžių, išlikusių dabartinėse lietuvių ir latvių tarmėse ar viduramžių dokumentuose.

Nesant kuršių rašto paminklų, nelengva apibūdinti ir pačią kuršių tautybę. Seniau kai kas manė, kad kuršiai buvo lybiai, t. y. suomių ir estų giminaičiai; kitiems atrodė, kad kuršių kalba laikytina latvių kalbos tarme. Kad kuršiai buvo baltai, pirmasis moksliškai įrodė J. Endzelynas (1911 m.). Po J. Endzelyno ir K. Būgos darbų kuršius galima laikyti tokia baltų gentimi, kuri savąja kalba (o kalba yra svarbiausias etninis požymis) buvo tarsi pereiginė tarp lietuvių ir latvių, vienu kitu atveju artėjanti ir prie prūsų.

Svarbesniąsias kuršių kalbos ypatybes gražiai apibūdina viduramžių dokumentuose užrašyti kuršių vietovardžiai Sintere (1253 m.) ir Sentatze (1422 m.), iš kurių matyti, kad gintarą ir santaką kuršiai vadino žodžiais dzintars (ar dzintaras) ir santace. Vadinasi, kuršiai, kaip lietuviai ir prūsai, išlaikė senuosius dvigarsius in, an, kuriuos latviai išvertė į ī (ilgą) ir uo. Iš tų pačių dviejų pavyzdžių matyti, kad kuršiai, kaip latviai, minkštuosius priebalsius k ir g, pažįstamus lietuviams ir prūsams, išvertė į c ir dz. Kuršius su latviais ir prūsais artina priebalsiai s ir z, lietuvių tariami š ir ž, plg. kuršiškos kilmės latvių žodžius Sventāja (liet. Šventoja) ir zvindēt („skambėti"). Šios ir kitos fonetinės bei leksinės kuršių kalbos ypatybės paliko pėdsakų tiek senovės dokumentuose, tiek ir dabartinėse senojo Kuršo lietuvių ir latvių tarmėse. Būtent, iš visa to ir sprendžiama, kad kuršiai kalbėjo atskira rytų baltų tarme. Reikia priminti, kad panašios išvados, nors paremtos ir gana skurdžių kalbos duomenų, negali būti laikomos savavališkomis — kalbos mokslas pasako tiesos ir apie tokią kalbą, kuri mums paliko tik vieną kitą žodelį.

Remiantis minėtomis kuršių kalbos ypatybėmis, kuršiškais galima laikyti, pavyzdžiui, šiuos lietuvių žemaičių žodžius: bruncinti „nunešioti, nutrinti", pluncinti „pešioti", zurduoti „galabyti", zuikis ir kt.; daugiau kuršiškųjų žodžių aptinkama latviškoje Kuršo dalyje: blendze „vandens prisipildžiusi duobė", dandzis „ratlankis", dzintars „gintaras" (=latv. dzītars), grencēt „ilgai valgyti", lenkt „pasiekti", plunca „klanas", sprengt „surišti" ir kt. Dėl panašių priežasčių kuršiškais laikomi, pvz., šie žemaitiški vietovardžiai, kurie šiaip jau gerokai aplietuvinti (kuršiškąjį šaltinį čia rodo viduramžių dokumentiniai užrašymai): Gesalai (Ylakių apyl. kaimas)=Zesele (1291 m.), Griežė (Židikų apyl. kaimas)=Grese (1291 m.), Gelindėnai (Alsėdžių apyl. kaimas)=Zelende (1291 m.), Lekemė (Plungės apyl. kaimas)=Letzime (1253 m.) ir kt.; keletas pavyzdžių tam pačiam reikalui iš latviškojo Kuršo: Blendene, Dzintere, Lanka, Rindzele, Skrunda, Svente, Venzava ir t. t. Iš visa to, kas pasakyta, matyti, kad kuršiai, tikriau sakant, svarbiausias jų tautos požymis — kalba vienu kitu fonetiniu ar leksiniu bruožu ir dabar gyvena, būtent, savo seseryse — lietuvių ir latvių kalbose.

V. MAŽIULIS
Filologijos m. kand.

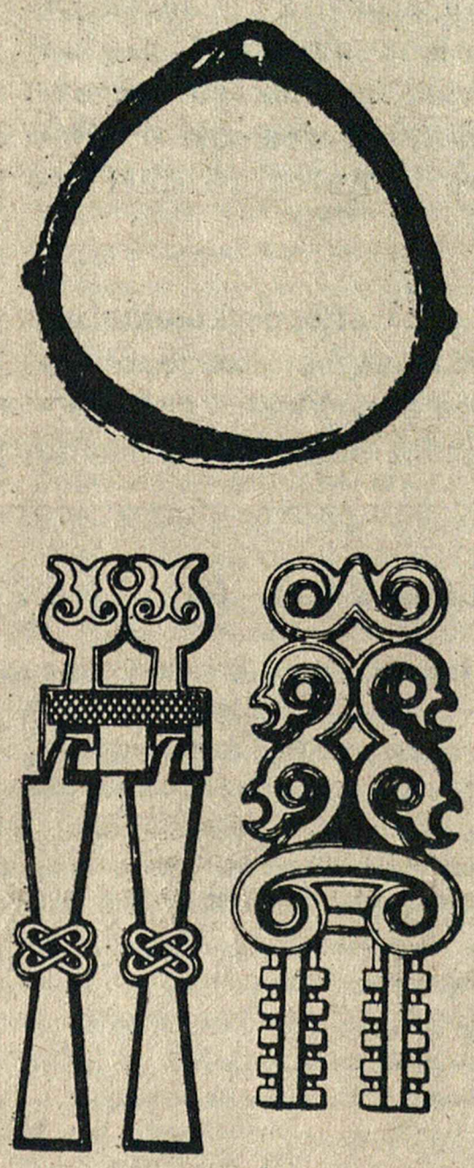

XIII-XIV A. KURŠIŲ BALNO KILPA IR APKAUSTAI

KUR GYVENO KURŠIAI?

IX a. šaltiniuose minimos dvi kuršių pilys. Viena jų — Zėburgas — buvo dabartinio Gruobyno miestelio vietoje — apie 11 km į rytus nuo Liepojos. Čia, prie Alando upelio, įtekančio į Liepojos ežerą, yra piliakalnis — buvusios kuršių pilies vieta. Šalia jo VII—VIII a. buvusi nedidelė gotlandiečių ir švedų kolonija. Yra tyrinėti jų to laikotarpio kapai. Kita — Apuolė, apie 8 km į pietryčius nuo Skuodo. Čia, dviejų mažų upelių santakoje, tebėra didelis piliakalnis, ant kurio stovėjo kuršių pilis. Ją apie 855 m. aštuonias dienas šturmavo švedų karaliaus Olafo kariuomenė.

Vietovardžių ir archeologinių paminklų tyrinėjimai parodė, kad kuršiai gyveno beveik visame Kuršo pusiasalyje, į vakarus nuo Rygos įlankos. Tik Rygos įlankos pakrančių ruožas ir pats šiaurinis Kuršo kampas buvo apgyvendinti lybių. XI—XII a. pastebimas kuršių sodybų skverbimasis į lybių gyventus plotus. Rytuose kuršių žemės ribojosi su Lielupės baseine gyvenusių žiemgalių žemėmis. Pietiniais kuršių kaimynais buvo žemaičiai, su kuriais jie turėjo ribotis dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Kuršių gyventų plotų ribos Lietuvos šiaurės vakarinėje dalyje iki šiol buvo nustatomos, remiantis XIII a. vidurio ir vėlesniais rašytiniais šaltiniais. Kadangi jie labai negausūs ir jų duomenys etniniais klausimais ne visada tikslūs, tai ir nuomonės dėl kuršių ir žemaičių ribų buvo labai įvairios.

Kalbininkas K. Būga spėjo, kad beveik visa Žemaitija — iki Ventos ir Dubysos rytuose — iki XIII a. buvusi kuršių apgyvendinta, nors tarp jų gyvenę ir žemaičiai.

1925 m. lenkų istorikas S. Zajančkovskis įrodinėjo, kad žemaičių gyvenami plotai siekė Baltijos jūrą ir tik į šiaurę nuo Šventosios gyvenę kuršiai. Šią savo nuomonę jis rėmė iš dalies Danijos karaliaus Voldemaro II valdymo metu (XIII a. pirmoji pusė) sudarytu Rytinio Pabaltijo žemių sąrašu. Jame po Sambijos (Žemijos — dab. Kaliningrado apylinkės) minima Skalvija (skalvių gentys gyveno apie Nemuno žemupį ir deltą ties Kuršių mariomis), paskui Lamata ir tik tada Kuršas (Curlandia) bei kitos toliau į šiaurę esančios sritys. Vadinasi, kuršių gyvenami ar valdomi plotai XIII a. nesiekė Nemuno žemupio, nesiribojo su skalvių gyventais plotais. Tarp kuršių ir skalvių gyventų plotų Lietuvos pajūryje būta dar Lamatos žemės.

1930 m. kalbininkas A. Salys kuršiams priskyrė XIII a. dokumentuose minimas Mėguvos, Pilsoto ir Keklio žemes — sritis į šiaurę ir į vakarus nuo linijos: Nemuno—Minijos santaka—dabartinis Rietavas—Biržulio ežeras—Luokė—Kuršėnai—Venta iki Papilės ir nuo jos pro Akmenę ir Kivylius tolyn į Kuršą.

Nors po to lenkų istorikas H. Lovmianskis, o vėliau ir P. Pakarklis savo darbuose išaiškino, kad Keklio srities gyventojų kuršiškumui įrodyti duomenys yra nepakankami, vistiek Keklio, Pilsoto ir Mėguvos sritys tebebūdavo priskiriamos kuršiams Lietuvos ir Latvijos istorijos vadovėliuose, o taip pat kituose leidiniuose (pavyzdžiui, „Słownik Starożytności Słowiańskich", t. I, 1961, pav. 23, 24; M. Gimbutienės knygoje „Baltai", Londonas, 1963 ir kt.).

Tuo tarpu iš tikrųjų 1253 m. kalavijuočių ir Kuršo vyskupo dalybų sutartis parodo ne tiek kuršių gyventų plotų ribas, kiek tas žemes, kurios kalavijuočių įsitikinimu buvo jau nukariautos ar bent artimiausioje ateityje turėjo būti pavergtos.

Pastaruoju metu vis daugiau duomenų senųjų gentinių teritorijų riboms nustatyti duoda archeologiniai paminklai. Paaiškėjo, kad atskiros gentys turėjo savitus joms būdingus mirusiųjų laidojimo papročius, kai kuriuos papuošalus ir įrankius. Pagal jų paplitimą galima išskirti senąsias kultūrines etnines sritis.

Žemaitijos archeologinė medžiaga rodo, kad I—VII a. Lietuvos pajūrio gyventojai savo mirusiųjų kapus apdėdavo akmenų vainikais. Tokie kapinynai nežinomi kuršių gyventose žemėse — Apuolės, Impilties, Gruobyno apylinkėse ir toliau į šiaurę. Kuršiams būdingi IX—XII a. mirusiųjų laidojimo papročiai ir papuošalai yra paplitę tik Žemaitijos šiaurės vakarų kampe — iki Varduvos upės rytuose ir iki Telšių—Plungės—Klaipėdos apylinkių pietuose.

Dabar žemėlapiuose brėžiama Keklio žemės pietrytinė riba negali būti laikoma kuršių ir žemaičių gyventų plotų riba. Tokios išvados neparemia nei rašytiniai dokumentai, nei archeologiniai ar kalbiniai duomenys.

Jei prieš 30—40 metų K. Būgos ir kitų buvo spėliojama, kad kuršiai į Baltijos pajūrį atsikraustė tik po IV a., tai dabar archeologiniai duomenys leidžia teigti, kad jie čia gyveno jau nuo mūsų eros pradžios. Matyti, kad kuršių gentys, kaip ir kitos baltų gentys, susidarė I-me tūkstantmetyje prieš mūsų erą. Apuolės ir Impilties piliakalnių tyrinėjimai parodė, kad įtvirtinimai čia buvo įrengti dar pirmaisiais m. e. amžiais, o vėliau perstatomi, sustiprinami.

IX—XIV a. KURŠIŲ KULTŪRA

Rašytiniai šaltiniai kuršius pirmiausia mini kaip narsius savo pilių ir sodybų gynėjus, kaip karius, pirklius ir plėšikus. Tačiau iš tikrųjų pagrindinis jų verslas buvo žemdirbystė ir gyvulininkystė. Visuose tyrinėtuose piliakalniuose randami namininių gyvulių kaulai, suanglėję rugiai, kviečiai, miežiai, avižos, žirniai ir kt. XIII a. šaltiniai mini dirbamus laukus, jų arimą arklais, žagrėmis.

Dėl patogios geografinės padėties nuo V—VI a. kuršiams vis didesnę reikšmę įgauna prekyba. Ji ypač intensyvėja, Dauguvai tapus svarbiu prekybos keliu. VII—VIII a. prie Gruobyno ir kitose vietose pajūryje buvo įsikūrusios Gotlando ir Švedijos pirklių nedidelės kolonijos. Buvo prekiaujama odomis, kailiais, vašku, medumi, belaisviais, ginklais ir kitomis prekėmis.

KURŠIŲ KUNIGAIKŠTIS

Prekybinių ryšių liudininkai yra gausiai Kurše randamos VIII—X a. arabų sidabrinės monetos, X—XI a. Vakarų Europos miestų monetos, sidabro lydiniai. Kapuose ir piliakalniuose dažnai randamos nedidelės sulankstomos svarstyklelės ir svoreliai sidabrui sverti. Matyti, kad į Kuršą užsukdavo ne tik Gotlando, Danijos, Švedijos ar Vokietijos miestų pirkliai, bet ir rusų pirkliai, nes kuršių vardas žinomas seniausiems rusų metraščiams. Manoma, kad kuršiai su savo laivais taip pat lankydavosi minėtuose kraštuose. Todėl jie tuoj pat puolė Dauguvos žiotyse įsistiprinusius vokiečius, kurie trukdė prekybos reikalais plaukti Dauguva į Polocką ir kitus rusų miestus.

Kuršiai turėjo tiems laikams gana aukštą kultūrą. Rimberto liudijimu Apuolės gynėjai 855 m. švedams sumokėjo didžiulę išpirką: atidavė ne tiktai anksčiau iš danų paimtus ginklus, bei auksą, bet dar pridėjo po pusę svaro sidabro už kiekvieną pilyje buvusį žmogų. Žinoma, Apuolės gynėjų negalėjo būti 15 000, kaip nurodo Rimbertas, bet jeigu jų buvo ir dešimt kartų mažiau — vistiek susidarė apie pusę tonos vieno sidabro. IX—XII a. šaltiniai mini kuršių sodybas iš keleto pastatų, o juose rūsius su įvairiu turtu, viršutinius pastatų aukštus, po kelias kameras pastate ir t. t. Tuos duomenis iš dalies patvirtina ir archeologiniai radiniai. Talsų piliakalnyje, pavyzdžiui, rasta nedidelių pastatų su rūsiais, pastatų su dvejomis patalpomis ir panašiai.

XII a. užrašytas pasakojimas apie dviejų brolių vikingų plėšikavimus Kurše X a. pradžioje pateikia kai kurių detalių. Vikingai atplaukę dviem laivais ir dvi savaites su kuršiais prekiavę, o paskui pradėję plėšti. Vienas iš brolių, Egilas, su savo kariais įsibrovęs į sodybą. Kuršiai, šaudydami strėlėmis ir mėtydami ietis, suvarę plėšikus į kiemo kampą, užmetę ant jų kokias tai drobes, kurios apsivėlusios apie vikingų kalavijus ir ietis. Egilas ir jo kariai pateko į nelaisvę ir buvo uždaryti storų rąstų pastate. Čia radę kalinamą kažkokį daną Okę su dviem sūnumis. Naktį Egilui pasisekę išsilaisvinti iš pančių ir atrišti kitus. Pastato viršutiniame aukšte jie radę daug ginklų, apsiginklavę, rūsyje aptikę daug turto, pasigrobę sidabro, uždegę sodybą, nukovę kelis kuršius ir grįžę į laivus...

Dažni plėšikų vikingų įsiveržimai vertė kuršius įsirengti stiprias pilis. Nors iš 70 žinomų kuršių piliakalnių iki šiol yra tyrinėti tik keli, bet kiekviename jų pylimams buvo naudojami rąstai, akmenys, plūktas molis. Ant pylimų stovėdavo rąstų sienos. Į pilies vartus prie pylimo galo būdavo akmenimis grįstas kelias. Pilies vartų kartais būta gana sudėtingų. Pavyzdžiui, į Impilties pilies kiemą galima būdavo patekti pro vartus-tunelį, iškastą per pylimą. Jis buvo 8 m ilgio, apie 3 m pločio bei 1,8 m aukščio, sienos — iš dvigubų ąžuolinių stulpų eilių, o

lubos iš ąžuolinių rąstų, užpiltų iš viršaus storu žemių bei molio sluoksniu. Kai kurių piliakalnių kiemuose aptikti buvę šuliniai-tvenkiniai. Apuolės piliakalnio aikštėje kasinėjimų metu rastas 4,5×4 m dydžio šulinys su mediniu rentiniu.

Apie kuršių amatininkų sugebėjimus kalba kapuose ir piliakalniuose randami papuošalai, ginklai, įrankiai. Kuršiai drabužius susisegdavo žalvarinėmis, kartais sidabru padengtomis, segėmis ir smeigtukais, mūvėdavo žiedus, nešiodavo žalvarines apyrankes, iš žalvarinės vielos vytas antkaklės, sidabru ir auksu puošė žirgų kamanas. Kariai naudojo svetur įgytus ir vietos amatininkų kaldintus kalavijus, variu, žalvariu ir sidabru papuoštomis rankenomis. Plačiai buvo paplitusios ietys su sidabru inkrustuotomis antgalių įmovomis.

Savo mirusiuosius kuršiai nuo XI a. degino. Šis paprotys išliko kurį laiką ir kalavijuočiams užgrobus kraštą. Jį mini XV a. pradžioje per Kuršą keliavęs flamandas Žilbertas de Lanua. Archeologai randa XI—XIV a. degintinius kapus.

Gyvenimas tada buvo kupinas įvairiausių prietarų. Vienos priemonės turėdavo apsaugoti nuo nelaimių, kitos nuo blogų dvasių, trečios nuo burtų ir t. t. Talsų piliakalnyje po pilies vartų stulpais rastos užkastos aukos — žirgų galvos. Panašios aukos aptiktos po kai kurių pastatų kampais.

Archeologai Kurše yra tyrinėję ir apeigines vietas — alkakalnius. Pavyzdžiui, šalia Strazdės piliakalnio buvo kasinėtas „Bažnyčios kalnas". Jo viršuje buvo rasta 10 piltuvėlio formos duobių, kurių viršus iki 4 m skersmens, o dugnas iki 1,3 m skersmens. Jų gylis — 1,5—1,7 m. Duobės buvo užpildytos su degėsiais susimaišiusia žeme, kurioje rasta puodų šukelių, apdegusių ir sulaužytų XI—XIV a. žalvarinių papuošalų gabaliukų, paskiri apdegę žmonių kaulai, o taip pat pavieniai arklio, kiaulės, ožkos, karvės, veršio, vištos kaulai. Spėjama, kad tos duobės yra atskirų šeimų dievams aukojimo, o gal ir mirusiųjų deginimo vietos.

Radiniais yra pagarsėjęs prie Talsų esąs Vilkmuižos ežeras. Jo dugne apie 10 m nuo kranto, kelių metrų gylyje, maždaug 100×115 m plote buvo surasta apie 1300 įvairių metalinių dirbinių: 18 kalavijų, 18 ietigalių, 10 pentinų, 12 balno kilpų, 60 peilių, 116 kirvių, apie 420 žalvarinių apyrankių, 270 antkaklių, 100 segių, svorelių sidabrui sverti ir kitų XIII—XIV a. daiktų. Dalis jų puošti sidabru ar auksu, o daugelis apdegę ir sulaužyti. Matyti, šie daiktai ilgoką laiką būdavo metami į ežerą kaip aukos dievams.

Kuršiai buvo geri jūrininkai. Jų greiti ir lengvi laivai su pirkliais ir ginkluotais kariais dažnai lankydavosi Gotlando, Danijos ir Švedijos pakrantėse, kur jie prekiaudavo arba ir plėšdavo pakrančių gyvenvietes.

Kuršas buvo turtingas kraštas.

A. TAUTAVIČIUS
Istorijos m. kandidatas

VIKINGŲ LAIKAI

Kuršo pakrantė, kaip ir gintaringoji Sambija, Dauguvos žiotys bei Estijos krantai nuo ankstyvųjų viduramžių viliojo skandinavų jūreivius ir kariautojus — vikingus. Iš seniausiųjų šaltinių matyti, kad švedai jau VII a. antrojoje pusėje mėgino įsitvirtinti Kuršo pajūryje. Zėburgas (Jurpilis) kurį laiką buvo vikingų uostas ir gyvenvietė. Toji švedų valdžia, — reikia manyti, ne be pertraukos, — truko visą VII a. antrąją pusę ir VIII amžių. Apie 800 m. kuršiai sukilo ir jų penkios žemės apie 50 metų tvarkėsi pačios.

853 m. kuršiai susijungę atmušė danus. Tačiau netrukus (855) atplaukė švedai su savo karaliumi Olafu. Jie užkariavo Jurpilį, o po 5 dienų žygio užpuolė kitą kuršių pilį — Apuolę. Apuoliečiai 8 dienas gynėsi, bet buvo priversti taikytis, sumokėti nemažą kontribuciją ir pasižadėti ateityje mokėti duoklę.

Sekančių trijų (X—XII) amžių istorija, matyt, buvo panašiai marga ir permainingą. Retkarčiais šaltiniai užsimena apie švedų ir danų karalius, išdidžiai besivadinančiais kuršių valdovais, apie jų tarpusavio karus dėl Kuršo, apie vikingus, siunčiamus atvežti kuršių ar žiemgalių duoklių. Bet Kuršo vyrai ne kartą griebdavosi ginklo ir nusikratydavo svetimos globos. Apskritai, švedų ir danų mėginimai įsistiprinti Kuršo pakrantėje sužlugo, nedavę patvaresnių rezultatų.

Baigiantis XII amžiui, veikėjai apsikeitė vaidmenimis. Kuršiai ir jų kaimynai, Saaremos salos estai su savo lengvais greitais laivais („piratica") šeimininkaudavo tiek švedų, tiek danų pakrantėse. Šalia vergų, avių ir kitokio turto jie buvo įpratę išsivežti namo ir bažnyčių varpus, kurių metalą perliedindavo į ginklus, darbo įrankius ir papuošalus. Jeigu Vakarų Europos kraštuose tais laikais buvo meldžiamasi: „Viešpatie, nuo vikingų siautėjimų apgink mus", tai Danijoje — „Dieve, saugok mus nuo kuršių!"

PAŽINTIS SU VOKIEČIAIS

Kuršių jūrinės veiklos sustiprėjimas buvo ne kas kita, kaip feodalinės valstybės formavimosi apraiška. Tą patį reiškė ir vienalaikiai lietuvių kunigaikščių draugovių žygiai už Dauguvos, Dnepro ir Bugo. Normalų kuršių visuomenės, kaip ir kitų Rytų Pabaltijo kraštų, vystymąsi pakirto vokiečių feodalų agresija.

Kuršiai su vokiečiais pirmiausia susitiko jūroje. Šaltiniuose yra keletas užuominų apie jūrų kautynes tarp kuršių ir vokiečių laivų, vežusių į Rygą piligrimus arba kryžininkus. 1210 m. kuršių laivynas atplaukė šturmuoti pačios vokiečių agresijos židinio — Rygos pilies miesto. Tai vienintelė didelė, šaltiniuose pažymėta, kuršių karinė operacija prieš vokiečius. Pasak kronikos, kuršių laivai uždengę Rygos įlanką kaip juodas debesys. Rygai būtų tekę kapituliuoti, jeigu kuršių draugai — žiemgaliai, lybiai — būtų laiku prisidėję. Kuršiai kovėsi nuo ryto ligi trečios valandos. Paskui, papietavę laivuose, vėl kovėsi ligi vakaro, bet vokiečiai susilaukė pastiprinimų. Kuršiams beliko apverkti žuvusius, sudeginti lavonus ir plaukti namo. Tačiau ir kalavijuočiai nesiryžo leistis į kovas su kuršiais. Tarp 1210 ir 1225 metų nėra jokių žinių apie padėtį Kurše. Taigi, galima sakyti, kad ligi pat XIII a. trečiojo dešimtmečio pabaigos Kuršas vokiškiesiems užkariautojams vis dar tebebuvo tolimas, už Rygos įlankos dunksantis piratų ir pagonių kraštas, kuriame, pasak Livonijos Eiliuotosios kronikos, „negal gyvent krikščionys; jei čionai kuomet ateitų, greit netektų jie gyvybės."

RAUDONOJO KALAVIJO IR JUODOJO KRYŽIAUS RITERIŲ VALDŽIOJE

Padėtis kuršių nenaudai pasikeitė po 1225 m., kai kalavijuočių ordinas baigė susidoroti su estais. „Baimė apėmė kaimynines sritis", — rašė Henrikas Latvis savo kronikoje, žinoma, gerokai perdėdamas. Kuršiai ir kai kurios kitos gentys sudarė su kalavijuočiais taiką. Bet ji netvėrė daugiau kaip trejus metus. Ordinas pasinaudojo tuo, kad 1228.VIII.18 žiemgaliai su kuršiais užpuolė Daugavgryvos vienuolyną, buvusį ties Dauguvos žiotimis, ir išmušė vienuolius. Kalavijuočiai 1228—29 m. žiemą surengė pirmą didelį puolimą. Tie kuršiai, kurie gyveno tarp Ventos upės ir Rygos įlankos, buvo priversti pripažinti užkariautojų vaidžią ir priimti krikštą. Kitus, gyvenusius tarp Ventos ir Baltijos jūros, palenkė badas. Už duoną jų pasiuntiniai 1230—31 m. žiemą įsipareigojo įsileisti Rygos kunigus. Tuo būdu kuršiai buvo bepatenką naujų ponų valdžion. Tačiau 1236 m. lietuviai Saulės kautynėse sutriuškino Kalavijuočių ordiną. Drauge nuėjo niekais ir visi pirmieji vokiečių grobikiškos veiklos rezultatai. „Kuršiai nužudė savo poną vyskupą Engelbertą, visus Kuršo vyskupijos kunigus bei krikščionių tikėjimo žmones ir atkrito į ankstyvesnįjį savo pagoniškąjį paklydimą", — trumpai pastebi H. Vartbergė „Livonijos kronikoje".

Po Saulės mūšio kalavijuočiai 1237 m. susijungė su Kryžiuočių ordinu, kariavusiu Prūsuose, ir vėl atsigavo. 1242 m., po to, kai tų metų pavasarį pralaimėjo Ledo mūšį su rusais ir prarado viltį išplėsti savo valstybę į rytus, Livonijos kryžiuočiai vėl puolė Kuršą. Mažą kraštą užplūdo ne tik ordino, bet ir Livonijos vyskupų, vasalų bei sąjunginių jėgos. Kuršių vyresnieji atsiuntė pasiuntinius pas kryžiuočių magistrą pranešti, kad jie pasiduoda, sutinką duoti įkaitus ir mokėti duoklę. Tuo pačiu žygiu ant aukšto Ventos kranto kryžiuočiai pasistatė savo pirmąją pilį Kurše, pavadinę ją Jezusburgu. Tą atneštinį vardą išstūmė senas kuršiškas vietovės pavadinimas Kuldinga. Iš pilies ligi mūsų laikų išliko tik pamatai, kuriuos galima matyti dabartinio Kuldingos miesto parke.

Antruoju vokiečių atsparos punktu tapo Embutės pilis pietiniame Kuršo pakraštyje, arti Žemaičių. 1252 m. jie pasistatė pilį Klaipėdoje, kaip bazę šiaurės-vakarų Žemaitijai nukariauti. Vėlesniais metais kryžiuočių pilys atsirado taip pat Aizputėje, Ventspilyje, Enguriuose, Dundagoje. Kuršių priešinimasis buvo sistematiškai palaužiamas. Livonijos Eiliuotoji kronika apie paliktąją Kundingoje kryžiuočių įgulą sako, kad ji čia „daug vargų patyrė", bet ir kuršių „labai daug žuvo". Likusieji ilgainiui buvo paversti ordino pavaldiniais. Kaip kryžiuočių talkininkai, jie tarnavo Kuldingos, Klaipėdos ir kitų pilių įgulose, o taip pat iki 1260 m. dalyvavo Livonijos ordino kovose su lietuviais. (Smulkiau apie tas kovas žr. knygoje „Lietuvių karas su kryžiuočiais", Vilnius, 1964.). Net 1259 m., kuomet kuršių kaimynai žiemgaliai, pasinaudodami kryžiuočių pralaimėjimu lietuviams ties Skuodu, išvarė iš savo krašto vokiečių valdininkus, kuršiai vis dar laikėsi ordino pusės ir dalyvavo kryžiuočių 1259/60 m. žiemos žygyje į Vakarų Žiemgalą.

Vis dėlto kuršių kantrybė trūko. 1260 m. liepos 13 d. didžiosiose Durbės kautynėse, būdami Livonijos ordino pagalbinėje kariuomenėje, kuršiai pirmieji atsimetė nuo kryžiuočių. Vieni tiesiog pasitraukė iš mūšio lauko, kiti, narsesnieji, prisidėjo prie lietuvių. Po Durbės pergalės kuršiai sukilo, panašiai kaip prūsai, žiemgaliai ir saaremiečiai. Su lietuvių pagalba tada išsivadavo toji Kuršo dalis, kuri buvo tarp Kuldingos ir Lietuvos sienos. Toliau į šiaurę sukilimas neišplito, nes svarbi Kuldingos pilis liko kryžiuočių rankose. Kai kuriose išvaduotosios dalies pilyse buvo lietuvių įgulos. Viena jų visa žuvo Dzintarės pilyje, į pietus nuo Kuldingos. Vokiečių šaltiniai mini tris kuršių sukilimo malšintojų žygius. Pirmuoju 1260/61 m. žiemą buvo sunaikintos sukilusių kuršių pilys Dzintarėje ir Aizputėje; antruoju kryžiuočiai paėmė ir sudegino Lasių, Merkės ir Gruobyno pilis, o trečiuoju, jau po Mindaugo nužudymo, — Griežės pilį, buvusią Kuršo ir Lietuvos pasienyje. Dėl nelengvai paaiškinamų aplinkybių neišsilaikė ir žemaičiai Kretingos ir Impilties pilyse. 1267 m. sukilimas buvo nuslopintas. Kuršių atstovai Rygoje sutiko su kapituliacijos sąlygomis. Savo ruožtu Livonijos ordinas pažadėjo sukilimo dalyviams amnestiją.

Nuo 1267 metų kuršių kraštas ištisus šimtmečius priklausė kryžiuočių ordinui ir Kuršo vyskupui, o po Livonijos ordino sekuliarizacijos XVI a. — sudarė dalį Kuršo hercogystės, kurios hercogai iki 1795 m. buvo Lenkijos—Lietuvos karalių vasalai. Kuršiai, kaip atskiras etninis vienetas, minimi tik iki XVI a. pabaigos. Vėliau jie įsiliejo į latvių tautybę.

R. JASAS

VEIKALAS APIE TAUTOSAKĄ

Lietuvoje išleista Donato Saukos monografija "Tautosakos savitumas ir vertė". Šią temą yra mažai tyrinėję ne tik lietuviai folkloristai, bet ir užsienio specialistai.

Monografijos skyriai liečia dainas, pasakas, smulkiąsias pasakas, patarles, priežodžius, groteskus, satyrą, humorą. Pateikta daug pavyzdžių.

Mokslas ir Gyvenimas

al gimanto skiltis

NESIBAIGIANTI PROBLEMA

Degtinė. Šnapsas. Likeris. Vynas. Alus.

Vienu ar kitu vardu pavadinsi — ne tiek jau svarbu. Daug svarbiau, kad sunaudojamo alkoholio kiekis lietuvių tarpe vis didėja. Tas pats išeivijoje, gal net blogiau pačioje Lietuvoje.

Čia, jei ir būtų galima ką nuveikti, tai tik laisvanoriško įsipareigojimo plotmėje. Ten, gal ir galima šis tas pozityvaus atsiekti valstybiniu ir kontroliuojamu mastu.

Apie tai aiškiai byloja neretai įvairių autorių pasisakymai spaudoje, na, ir Lietuvą lankiusių tautiečių pasakojimai. Išvada bendra ir plati — perdaug, tiesiog be saiko geriama.

Mūsų įtaka tenykščiam gyvenimui maža ir nepaveiki, ten jau kyla nauji balsai, kurie nedviprasmiškai nurodo į tą pavojų, kurį alkoholis neša visos tautos sveikam išsilaikymui.

Tuo tarpu išeivijoje, be dr. J. Adomavičiaus ir kelių atskirų balsų, dar taip maža ir nedaug girdime apie alkoholio žalą ir neigiamą įtaką. Be abejo, suaugusiems, subrendusiems individams, tikrai nelengva atsikratyti vieno ar kito nelemto įpročio. Bet kaip su mūsų jaunimu? Kodėl, taip mažai ir nedažnai kalbama apie jį, jo išsilaikymo fizines ir dvasines galimybes?

Kad ši problema yra gyva, aktuali ir tikra, gali labai vaizdžiai papasakoti ir pailiustruoti įvairių mūsų jaunimo stovyklų, suvažiavimų, studijų dienų ar konferencijų tvarkytojai.

Buvo eilė atsitikimų, kurie jau visai ne juokais turėtų kelti rūpestį tiek įvairių jaunimo organizacijų vadovams, tiek ir jų tėvams. Pasirodo, ne vien tik vyrukai ir vaikinai bando toje srityje įmantriau pasireikšti, bet neatsilieka ir merginos. Vis tas noras išbandyti, išgyventi, pačiam patirti...

Kaip įrodyti jauniesiems, kad jų įprotis yra žalingas, kenkiąs sveikatai, brendimui, fizinių ir dvasinių galių išsivystimui, jei jų matomi ir stebimi pavyzdžiai dažnai teikia visai ką kita.

Mūsų, vyresniųjų, susitelkimai, banketai, šventės, iškilmingi ir mažiau iškilmingi pietūs, sukaktys ir visos kitos socialinio gyvenimo funkcijos neapsieina be alkoholio vartojimo. Nepasisakome čia už visišką abstinenciją, bet kalbame apie visur ir visada reikalingą saiką.

Bonka alaus ar vyno stiklas tik jau neparvers mūsų viešnios ar svečio, nepapiktins jaunimo, neprivers jo sekti negeidžiamu papročiu. Bet kai kaikurie mūsų pasilinksminimai (ypač privačiai ruošiami) išvirsta į besaikes girtuokliavimo orgijas.

Jau tenka rūpintis ir pradėt galvot, kas seks toliau? Tikra nelaimė, kad visos eilės lietuviškų renginių pasisekimas ir pelnas neretai priklauso nuo išgertų "kietųjų gėrimų" kiekio.

Vaikai nesunkiai seka tėvų pėdomis. Nenuostabu, kad jie jau bando savo tarpe neatsilikti besaikiame ir nepateisinamame gėrime. Hipokritiškas kai kurių tėvų draudimas savo jaunuoliams gerti ir skatinimas nesekti blogu pavyzdžiu jaunųjų ne tik kad neįpareigoja, bet tik šypseną iššaukia...

Gal tragiškiausia šioje problemoje yra tai, kad visi gerai žinome ir neblogiau suprantame esamą padėtį, bet... nič nieko nedarome. Nebent kas nors tiki, kad visa savaime išsispręs be mažiausių pastangų ir darbo. Ar tikrai taip?

PRO BLAKSTIENAS

Mielai paskaitau Alf. Nako detroitišką popuri, ypač prieš miegą — padeda sužadinti košmariškus sapnus. Jo raštuose daug įsijautimo. Kartais net per daug. O kai kada emocija ir pagieža paskandina tikrovę.

Neseniai Alf. Nakas graudžiai apraudojo vaikų "busingą", Amerikos aukščiausią teismą sulygino su komunistų CK ir tragiškai paskelbė naujieną: "Amerika serga, serga, serga..."

Na, mielas Alfonsai, argi jau taip blogai? Argi mokyklinio amžiaus bamblių nemokamas vežiojimas iš vieno miesto galo į kitą toks jau tragiškas dalykas? Vaikams gi puiki proga pasidairyti pasaulyje ir įsitikinti, kad ne visuose rajonuose vienodai gyvena žmonės ir ne visos mokyklos turi vienodus patogumus. Nemanau, kad getų chuliganai vaikus tykoja su ašriais peiliais. Chuliganai ne durniai: jie turi pakankamai darbo suaugusių tarpe.

O kas link Amerikos sveikatos, prašyčiau atsimerkti. Amerika yra jauna, sveika, energinga. Jaunimas gražiai nuaugęs, nešioja vešlias barzdas ir augina romantiškus plaukus. Darbininkija sveikutėlė, žinoma, gerokai išpaikusi nuo visokių patogumų. O moterys? Prie progos atvykite į Pacifico pakrantę — pamatysite gražiausių, sveikiausių kūnų simfoniją. Kūnai liekni, įdegę, stangrūs kaip stygos. Čia pat laksto dailūs vaikučiai. Čia pat, girkšnodami alų, gulinėja linksmi ir tingūs vyrai. Ko daugiau reikia. Ar tai ne sveikata? O kur futbolas, krepšinis, golfas, buriavimas, boksas, arklių lenktynės...

Aha, Jūs išmintingai tarsite, — Amerika serga dvasiškai... O kas gi neserga ir nesirgo? Seni filosofai sakydavo: žmogus yra ligotas gyvulys. Jo dvasią susargdino tas klastingas žaltys, įsiūlęs Ievai sultingą apelsiną. Tada buvo labai karšta ir tvanki diena. Aplamai, su dvasiškom ligom, ačiū Dievui, galima išgyventi ir šimtą metų. O "busingas" yra tik laikina pramoga.

Dėl bamblių patarčiau nesijaudinti. Su kai kuriais kalbėjau, ir jiems labai patinka geltoni autobusai.

•

Nežinau, ar visur, bet vienoje vietovėje, kurioje aš neegzistuoju, baliai pasidarė kultūros simboliu. Iš eilės beveik visos organizacijos lėšų telkimo tikslu rengia tik balius. Nieko geresnio nesugalvoja.

"Baliavoti yra sveika", kartą pasakė kaunietis Balys Balevičius. "Baliai išreiškia mūsų vaišingumą". Su tuo kiekvienas sutiks.

Tačiau balius kultūriniam gyvenimui reikalingas kaip šuniui penkta koja. Savo fasadu baliai minėtoje vietovėje visiškai prislėgė kultūrinę gyvybę. Visi savaitgaliai atiduodami baliams ir baliams, o kultūra pakišama po scena. Dėl akių ant scenos solistė padainuoja dainelę, neįterpdama jokio originalesnio bruožo, pliumpteli fortepijonas. Jei balius didelis ir reikšmingas, liaudies šokėjai suraito kelias figūras su patrepsėjimais. Po to ateina ne savas, o švedų, graikų ar latvių orkestrėlis ir mizernai, senoviškai groja nusibodusius slopokus ir tangus.

Pakalbėk su rengėjais — jie į savo balių žiūri, kaip ir kertinį kultūrinio gyvenimo akmenį. Kaunietis Balys Balevičius sako: "Vot, jie žino, ką daro. Jie tuo gaivina mūsų žmonių psikalogiją",

Pr. Visvydas

ŽMONĖS IR BIUROKRATAI

Komjaunimo Tiesos laikraštis neseniai pirmam puslapy įdėjo didelę nuotrauką: merginą su jaunuoliu, linksmai beeinančius geležinkelio bėgiais. Dėl to pasipiktino Šiaulių geležinkelio ruožo viršininkas A. Bakulinas. Laikraštis paskelbė Bakulino laišką, kur pasakyta, kad laikraštis prieštarauja geležinkeliečių darbui, neapdairiai pasielgęs ir pan.

Komj. Tiesos redakcija vėl paskelbė tą pačią nuotrauką, įdėjo antraštę "Bėgiais vaikščioti draudžiama" ir ta proga nurodė: foto autorius turi teisę savo nuožiūra pasirinkti vaizdavimo priemones žmogaus jausmams ir nuotaikoms perteikti. Tegul Bakulinas įsidėmi, teigė laikraštis, kad perteiktos žmogaus nuotaikos, bet ne susisiekimo ministerijos taisyklės... E

AIŠČIAI, BALTAI, LIETUVIAI

Kada žodis baltai laikomas aisčių sinonimu, o aisčių gentys vadinamos lietuvių giminėmis, sunku besuvokti, kas tie lietuviai ir kas jų giminės. Ketinant nustatyti žemėlapyje, kur gyveno sėliai, žiemgaliai, kuršiai, skalviai, sūduviai (jotvingiai), paaiškėja, kad Lietuvoje lietuviams nebelieka vietos. Juos vos-ne-vos galima įsprausti kažkur tarp Kernavės ir Deltuvos. Šitoks nesusipratimas kyla lietuvius laikant viena iš aisčių giminių ir paneigiant istorinį genties, giminės, tautos ir tautybės supratimą.

Ne taip seniai lietuvių kalboje etninėms žmonių grupėms nustatyti buvo vartojamos sąvokos: kiltis, padermė, gentis, giminė. Po karo, verčiant marksizmo klasikų veikalus, ypač F. Engelso „Šeimos, privatinės nuosavybės ir valstybės kilmė", ir nesugebant tų sąvokų turinio apibrėžti, nuo kilties ir padermės buvo atsisakyta ir paliktos tik gentis ir giminė. Šnekamoje ir literatūrinėje kalboje gentys ir giminės vartojami kaip sinonimai, todėl ir istorijos reikaluose pasidarė neaišku, kokį žmonių junginį vadinti gentimi ir kokį gimine. Santvarką, buvusią iki klasinės visuomenės susidarymo, pavadinus giminine, genčiai istorijoje nebeliko vietos. Ir gavosi, kad aisčiai-baltai-lietuviai — giminės, o patiems lietuviams nebeliko vietos. Tai pavyzdys, kaip neapgalvotas ir neatsakingas terminų suprastinimas įneša į mokslą painiavą ir veda į idealistinį galvojimą.

Visai neseniai vienas mokytojas kraštotyrininkas įteikė spaudai labai daug darbo pareikalavusį straipsnį, pavadintą „Kur gyveno lietuviai?" Manydamas, kad aisčiai, baltai ir lietuviai yra tas pats, jis išrinko vietovardžius, prasidedančius kamienu balt ir sužymėjo juos ne tik Lietuvos, bet ir visos Rytų Europos žemėlapyje. Autorius labai nustebo, išgirdęs iš manęs, kaip straipsnio recenzento, apgailestavimą, kad padarytas niekam nereikalingas darbas. Lietuviai arba jų giminės niekad savęs nevadino baltais. Tuo vardu jų nevadino ir kitos tautos arba gentys, todėl vietovardžiai su kamienu balt neturi ryšio su gentine arba tautine gyvenotojų priklausomybe. Aisčiai ir lietuviai yra istorinės kategorijos, įamžintos istorijos šaltiniuose, o baltai — abstrakti filologijos ir istorijos mokslų sąvoka, imta vartoti XIX a. pabaigoje giminingoms lietuvių, latvių ir prūsų tautoms pavadinti. Baltai, baltistika, baltistas yra šių dienų mokslo terminai. Aisčiai buvo baltų tautų protėviai. Aisčius sudarė gentys (padermės), o baltus — tautos, o tarp genties ir tautos didelis istorinis skirtumas. Tautos susidaro, klostantis klasinei visuomenei iš genčių. Gentis, atsistojanti tautos priešakyje, dažniausiai palieka rašytinius savo kalbos paminklus. Prūsai buvo tauta, ji paliko savo kalbos paminklus, nors užkariautojų visa liko išnaikinta. Viena iš aisčių genčių, vadinta Lietuva, atsistojo lietuvių tautos priešakyje ir šiandien žodis lietuvis reiškia lietuvių tautybės žmogų, lietuvių tautos narį. Tokių lietuvių ieškojimas tarp aisčių veda prie nesusipratimo, prie genties sutapatinimo su tauta.

Iš kelių aisčių genčių klostantis lietuvių tautai, Lietuvos ir lietuvių vardu buvo vadinama viena gentis, gyvenusi teritorijoje, XII—XIII amžiais vadintoje lotyniškai Letovia, o rusiškai — Litva. Mindaugas titulavosi Letovijos karaliumi. Gediminas — lietuvių, žiemgalių ir daugelio rusų. Jis Žemaitijos nuo Lietuvos neskyrė.

Pirmą kartą Vakarų Europos rašytiniuose šaltiniuose Lietuvos vardas paminėtas 1009 m. Kvedlinburgo analuose, aprašant vienuolio Brunono Bonifacijaus žuvimą. Ten rašoma, kad tas vienuolis žuvęs Rusios ir Lietuvos (Lituae) pasienyje. Kitas to meto analistas Titmaras, aprašydamas tą patį įvykį, vietoj Lietuvos mini Prūsijos vardą. Rusų (Lavrentijaus) metraštis pirmą kartą Lietuvos vardą paminėjo 1040 m. Tas pats metraštis, 1113 m. išskaičiuodamas, kas moka Rusiai duoklę, Lietuvą mini šalia Žiemgalos, Kuršo, Lyvių.

Prasidėjus vokiečių veržimuisi į rytus krikščionybės platinimo priedanga, pagonys — aisčių palikuonys — buvo vadinami prūsų arba lietuvių vardu, dažnai nedarant tarp jų skirtumo. Kai kurie šaltiniai net Mindaugą vadina prūsų karaliumi, nors jis niekada prūsų nevaldė.

Kuriantis feodalinei Lietuvos valstybei, jos branduolį sudarė ir vardą jai davė toji sritis, kuri anksčiau buvo vadinama Lietuva (Letovia, Litva) ir kurią dabar vadiname rytų Aukštaitija. Ligi krikščionybės įvedimo (1387) visi Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyventojai pagonys buvo vadinami lietuviais, o krikščionys pravoslavai, prieš tai priklausę Kijevo Rusios valstybei, — rusais. Kokiame šios valstybės plote lietuviai gyveno XIV a., galima susekti iš Lietuvos valstybės administracinio suskirstymo (Žemaičių seniūnijos, Trakų ir Vilniaus vaivadijų) ir iš vietovių, kuriose buvo steigiamos parapijos, įvedant krikščionybę, nes krikštijami buvo tik lietuviai, kitokių pagonių Lietuvos valstybėje nebuvo.

Į pietų rytus nuo Vilniaus buvo įsteigtos Medininkų ir Lydos parapijos, į šiaurės rytus — Brėslaujos ir Obolės (lenk. Obolce, rus. Obolcy). Toliausiai į baltarusių žemę buvo įsikišusi Obolės vietovė, esanti prie to paties vardo upės, dešiniojo Dauguvos intako.

Lietuvos valstybės teritorijoje atsidūrusios aisčių gentys susiliejo į vieną tautą, kurią dabar sudaro dvi pagrindinės etnografinės ir tarminės grupės — aukštaičiai ir žemaičiai — ir kurių negalima laikyti vienos arba dviejų aisčių genčių palikuonimis. Painioja reikalą tas, kas aukštaičius ir žemaičius vadina lietuvių giminėmis. Tai yra tas pats, ką brolius, vienų tėvų vaikus, vadintume giminėmis. Dar painiau pasidarytų, jeigu aukštaičius, žemaičius, dzūkus ir zanavykus imtume vadinti lietuvių gentimis.

Kita dalis aisčių genčių ir lyviai, patekę į Livonijos ordino valstybę, ilgainiui sudarė latvių tautą, nors latviais, panašiai kaip ir lietuviais, ligi tol buvo vadinta visai nedidelė gentis. Skirtingas likimas ištiko baltų (lietuvių ir latvių tautų) giminę — prūsus. Kaip tauta, spėjusi palikti savo kalbos paminklus, ji išnyko. Jos dalis dėl artimos giminystės susiliejo su lietuviais, patekusiais į Kryžiuočių ordino valstybę; jie ilgai buvo vadinami Prūsijos lietuviais arba vakariniais lietuviais. Išsaugoti jiems savo tautybę padėjo tai, kad, sumušus Kryžiuočių ordiną, užsimezgė glaudūs ūkiniai ir kultūriniai ryšiai su Lietuvos valstybės lietuviais.

XIV—XV a. Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei tapus didele ir galinga valstybe ir XVI a. pradžioje plintant renesansinėms pažiūroms, lietuvio sąvoka buvo taikoma ne tik lietuviams, buvusiems pagonims, aisčių palikuonims, bet ir šios valstybės piliečiams bajorams, nepaisant kokia kalba jie kalbėtų ir kurios būtų tautybės. Ši pažiūra gana sparčiai plito, nes lietuvių kalba nebuvo valstybės įstaigų, teismo ir bažnyčios kalba. Nuo valstybės susidarymo oficialioji kalba buvo rusų, retais atvejais — lotynų, o nuo XVII a. antrosios pusės — lenkų kalba. Feodalinėje Lietuvos valstybėje ilgainiui susidarė dvi lietuvių sąvokos: 1) viešpataujančios feodalų klasės žmonės, vadinę save lietuviais valstybiniu geografiniu pagrindu, nekalbėję lietuviškai ir lietuvių kalbą niekinę, ir 2) valstiečiai, miestiečiai bei smulkieji, neprivilegijuotieji bajorai, laikę save lietuviais kalbos ir papročių bendrumo pagrindu. Didieji kunigaikščiai nuo XVI a. nebemokėjo lietuvių kalbos. Paskutinis kunigaikštis, mokėjęs lietuviškai, buvo Kazimieras (1440—1492).

Viešpataujančios klasės lietuviai savo kalba ir kultūra suartėjo su lenkų tauta ir buvo Lietuvos unijos su Lenkija vykdytojai. XVIII—XIX a., vykstant lenkų nacionaliniam judėjimui, prisimindami praeitį, jie vadindavo save kilme lietuviais, o tautybe lenkais (gente Lituanus, sed natione Polonus). Lietuvių, išnaudojamų klasių žmonių, jie stengėsi nepripažinti tauta ir, kilus kapitalizmo epochoje nacionaliniam lietuvių judėjimui, to judėjimo vadovus ir dalyvius pravardžiavo litvomanais.

Tai, kad viešpataujančios klasės žmonės feodalinėje Lietuvos valstybėje savo tautybe atsiskyrė nuo išnaudojamųjų žmonių tautybės, turėjo neigiamos įtakos lietuvių kultūrai. XVII—XVIII a. lietuvių tauta pergyveno visokeriopą smukimą. Daugiau kaip pusė jos išmirė dėl karų, bado ir epidemijų. Išmirusių skaičius ataugdavo tik per 50 metų. Šnekamoji ir raštų kalba buvo užteršiama svetimybėmis, daugiausia atėjusiomis iš lenkų kalbos, raštija sumenkėjo savo turiniu, žodynu ir kalbinėmis savybėmis.

Šiuo metu lietuviai — socialistinė tauta, sudaranti Lietuvos TSR gyventojų pagrindą, kalbanti lietuvių kalba. Pagal 1959 m. surašymo duomenis iš bendro 2 711 000 respublikos gyventojų skaičiaus 2 151 000 buvo lietuviai. Pagal oficialiąją statistiką iš viso pasaulyje lietuvių yra 2 856 000, iš jų 2 326 000 gyvena TSRS ir 531 000 užsienyje. JAV lietuvių gyvena 450 000, Vakarų Europos šalyse — 24 000, Kanadoje — 20 000, Lenkijoje — 15 000, Pietų Amerikoje — 13 000, Australijoje — 9000. Išskyrus Lenkijos Liaudies Respubliką, visose kitose šalyse lietuviai atsirado emigracijos keliu.

Iš gyvųjų tautų lietuviai giminingi latviams. Antropologinių tyrinėjimų duomenimis, kai kurie lietuvių ir latvių sričių gyventojai turi skirtingų bruožų. Žemaičių, žiemgalių ir kai kurios latgalių kapinynų kaukolės veido skeletas būdingas europeido tipui, pasižymi masyvumu ir žymiu veido aukščiu. Jos primena archeologų išaiškintų kovos kirvių atstovų kaukoles iš Karaliaučiaus srities ir šiaurinės Lenkijos. Latvijos pietų — rytų rajonuose ir rytiniuose Lietuvos rajonuose, kur archeologinėje medžiagoje vyrauja pilkapiai, visų pirma tarp latgalių, šiaurinių žemaičių ir iš dalies tarp aukštaičių, pastebimas kitas europeoido tipas — pailgagalvis, mažiau masyvus, žemesnio veido, panašesnis į kai kurių Padneprės slavų grupių tipą.

Vakariniams ir pietiniams latviams ir šiaurės vakarų lietuviams būdinga šviesios akys ir palyginti šviesūs plaukai, aukštas ūgis, stambi galva ir veidas. Lietuviai skiriasi nuo latvių truputį tamsesniu pigmentu ir žemėlesniu ūgiu.

Antropologiniai, archeologiniai ir lingvistiniai duomenys padeda spręsti, kuriais keliais aisčių gentys atkeliavo į Pabaltijį. Yra net kelios jų atkeliavimo hipotezės. Jos įdomios, bet iškelto klausimo nebeliečia. Mums svarbu buvo išsiaiškinti, ką vadinti aisčiais, baltais ir lietuviais ir koks tarp jų istorinis ryšys.

Dr. J. JURGINIS
(Mokslas ir Gyvenimas)

MŪSŲ KALBA

KALBOS SKYRELIAI

Kalbos skyrelius šiuo metu turi: "Laiškai Lietuviams" (tvarko Juozas Vaišnys, S. J., patarėjas — prof. dr. Petras Jonikas), "Pasaulio Lietuvis" (tvarko Stasys Barzdukas), retkarčiais "Mūsų Kalba" taip pat pasirodo ir "Draugo" kult. priede (red. dr. Pranas Skardžius). Tačiau šio darbo džiaugsmą, kaip kad pastebi "Laiškai Lietuviams", "dažnai temdo nuolat ir nuolat mūsų spaudoje bei radijo pranešimuose pasitaikančios vis tos pačios grubios klaidos, apie kurias jau buvo rašyta" (1971 rugsėjis). Dėl to "Laiškai Lietuviams" kai kuriuos taisymus jau kartoja iš naujo — "kad visi juos lengviau pastebėtų ir įsidėmėtų". Mūsų sąlygomis tokia viltis iš tikrųjų yra vienintelė šio darbo atrama.

S. Kalvaitis: L. DOVYDĖNO ATSIMINIMŲ SINTAKSĖ

L. Dovydėno atsiminimų "Mes valdysim pasaulį" daugelis sakinių yra toks kratinys, kad tiesiog neįmanoma jo detaliau apžvelgti. Duodami keli sakiniai, kurių klaidos kartojamos ir kitoje mūsų spaudoje. 1. Mes ne dėl to su užsienio valstybėmis svarstom, derimės, kad kokią nors tiesą surasti (sakiny pavartota grubi rusybė — jungtukas kad su veikmažodžio bendratimi, mūsų sintaksės dėsniais čia turi būti jungtukas kad su tariamąja nuosaka: kad kokią nors tiesą rastume; taip pat rašytina ne derimės, bet deramės). 2. Tuo keliu einant mes turime turėti savo veidą (čia sakinio ir vad. sakininės grupės veiksnys yra bendras, tad sakininėj grupėj vartotinas pusdalyvis: tuo keliu eidami, mes turime turėti savo veidą; tokia sakininė grupė taip pat atskiriama kableliu). 3. Išlošė laiko ginklavimuisi ir politinių kombinacijų pravedimui (netaisyklingai sudaryta tikslo aplinkybė: sakome "tinklas geras žuvims gaudyti, ne žuvų gaudymui, pasisamdė mane sunkiems darbeliams dirbti, ne sunkių darbelių dirbimui", tad turėtume taip pat sakyti ir "politinėms kombinacijoms pravesti", bet šalia "ginklavimuisi" geriau tinka "politinėms kombacijoms"; laiką galima "laimėti", ne "išlošti". 4. Nieku būdu neatitinkantį kaltinimui (veiksmažodis atitikti vartojamas su galininku: atitiko kirvis kotą; po neigiamųjų veiksmažodžių galininkas virsta kilmininku, tad sakytina "nieku būdu neatitinkantį kaltinimo"). 5. Propagandistas turi būti gerai apsirengusiu, apsiskutusiu (sudėtinio tarinio vardinė dalis, išreikšta būdvardžiu, skaitvardžiu, įvardžiu, dalyviu, paprastai derinama su veiksniu linksniu: draugas apsimetė negyvas jis ėjo pirmas, tėvas yra gyvenęs Amerikoje, jis yra gerbiamas ir t.t., tad ir propagandistas turi būti gerai apsirengęs ir nusiskutęs).

SUDĖTIS ir SĄSTATAS

Sudėtis pagal "Dabartinės lietuvių kalbos žodyną" yra "ką sudarančių dalių visuma", o sąstatas — "ko nors sustatymas, išdėstymas". Todėl žodis *sudėtis* paprastai vartojamas šalia kuopinę ar medžiagos reikšmę turinčių daiktavardžių kilmininkų, pvz.: valdybos sudėtis, komandos sudėtis, komisijos sudėtis, kariuomenės sudėtis, vandens cheminė sudėtis, žmogaus kūno sudėtis ir kt. Šiuo atveju visiškai neteiktinas žodis *sąstatas*, rodąs tik šalia vienas kito sustatomus daikus, pvz.: traukinio sąstatas, laivų sąstatas, t. y. vilkstinė, kariuomenės sąstatas mūšio lauke ir pan. Ok. Lietuvoje taip pat mokomasi šiuos žodžius vieną nuo kito skirti, žr. Kalbos Kultūros 1967 m. 12 nr.

AR PALIKTINA POTERIŲ KALBOJE "ŽEMĖJE"?

Vasarą kun. J. Vaišnys mokytojų savaitėje Dainavoje savo pamokslų klausytojus taip pat "mokė" ir poterių kalbos. Ir gerai darė, nes svetur jau netrūksta pastangų kai ką keisti, kas nekeistina. A. Salys Laiškų Lietuviams 1971 birželio n-ry išsamiai svarsto Viešpaties maldos posakio "žemėje ar ant žemės" vartoseną. Vietininko lytį "žemėje" vartojo Mažvydas, Daukša, Petkevičius, naujaisiais laikais vysk. Pr. Karevičius ir arkivysk. J. Skvireckas. Vietininkas ta pačia reikšme plačių plačiausiai vartojamas ir žmonių kalboje: gyvena savo žemėje, pasistatė (trobas) dvaro žemėje, tokioje žemėje gyvenk ir norėk, neganyk svetimoje žemėje, arklius rišame pirktojoje žemėje, gimtojoje žemėje, tėvų žemėje, šioje žemėje (religine prasme), visoje žemėje (visame pasaulyje). Dabar Lietuvoje meldžiamasi: Teešie tavo valia, kaip danguje, taip ir žemėje (žr. 1966 Vilniuje išleistą Apeigyną ir 1968 Liturginį maldyną). Tiesa, turim taip pat leidinių, vartojančių ir "ant žemės": S. Chilinskio rankraštinis N. Testamento vertimas, J. A. Giedraičio N. Įstatymas ir kt. K. Sirvydas savo Punktuose sakymų gretimais (ne poteriuose) vartoja "danguj ir žemėj" ir "ant dangaus ir ant žemės". Tai dėl aiškios sintaksinės lenkybės įtakos. Dabar išeivijoje taip pat vieno kito spirte spiriamasi išlaikyti XVII a. lietuvių bažnytinės kalbos lenkinimo metu padarytą "pataisą" *ant žemės* (lenk. *na ziemi*). Nei autorius, nei LL redakcija tam nepritaria. Negalime pritarti ir mes: nėra reikalo graibstytis kitokių maldos variantų ir jais atsiskirti nuo Lietuvos lietuvių.

AR VARTOTINI PRIEDĖLIAI SU JUNGTUKU KAIP?

KLAUSIMAS: Ar sakytina: Aš, *kaip mokytojas*, kitaip pasielgti negalėjau. *Kaip pirmininkas*, jis buvo labai geras?

ATSAKYMAS: Sakytina. Čia turim priedėlio vartosenos atvejį. Kai priedėlis rodo, kas yra jo pažymimasis daiktas ar reiškinys, tokį priedėlį vartojam be jungtuko kaip, pvz.: Profesorių Būgą studentai gerbė ir mylėjo. Našlaitė Onytė augo niūrioje prieglaudoje. Kai priedėlis rodo ne tik tai, kas yra pažymimasis daiktas, bet taip pat nusako, kad tas "pažymimojo daikto būvis kartu yra tam tikra aplinkybė, dažniausiai nurodanti priežastį arba atžvilgį", toks priedėlis paprastai sakomas su jungtuku kaip, pvz.: Kaip profesorių, Būgą studentai gerbė ir mylėjo (priedėlis su jungtuku kaip čia parodo, kuriuo atžvilgiu studentai Būgą gerbė ir mylėjo). Onytė, kaip našlaitė, augo niūrioje prieglaudoje (Onytė augo niūrioje prieglaudoje kaip tik dėl to, jog ji buvo našlaitė).

Priedėlio su jungtuku kaip nereikia painioti su kitomis sakinio dalimis, turinčiomis palyginamąją dalelytę kaip. Pvz. sakiny "varnėnų pulkas kaip didžiausias debesis nušniokštė į mišką" pabrauktasis pasakymas "kaip didžiausias debesis" neatsako į klausimą, kas yra pažymimasis daiktas, o tik parodo panašumą ar palyginimą. Čia dalelytę kaip galima pakeisti ir kita palyginamąja dalelyte lyg, it, tartum. Toks pakeitimas negalimas priedėlio atveju: nepasakysi "lyg profesorių Būgą studentai gerbė ir mylėjo". Toks pasakymas jau reikštų nebe priedėlį, o būdo aplinkybę (J. Balkevičius, Dabartinės lietuvių kalbos sintaksė).

Pasaulio Lietuvis

M.Čapkauskas

NAZARETO MALŪNAS

Šis kapas jai yra šventovė, o man nieko nereiškianti žvyro krūva. Jutau, kad iš gėdos raudonoju, bet negalėjau atsikvošėti ir nežinojau, ką daryti. Galvojau, kad iš čia man reikia kuo greičiau pasišalinti, kad iš jos jokios istorijos neišgausiu, kad iš jos, kaip iš plytos, neišgirsiu jokio žodelio.

Mes abu prie to kapo atsiradom skirtingų tikslų vedami. Aš – tik smalsumo sumetimais, ji – savo meilės prisiminimų vedama, o, gal būt, ir dėl kitos priežasties, bet tik jau ne dėl to, kad su manim susitiktų.

Kaip ilgai ta kankinanti tyla tęsėsi – nežinau, bet kelias minutes turėjo užtrukti, nes žinau, kad nieko greitai nepastebiu, o per tą laiką aš pastebėjau, kad jos melsvoj suknelėj buvo įsiūtos trys plačios sagos.

Norėjau bėgti, bet mano kojos buvo lyg priklijuotos. Tuo pačiu momentu ji drebančiu, bet švelniu balsu prabilo:

– Ar jūs pažįstate tuos žmones, kurie tuose kapuose palaidoti?

Vyras gali savo smalsumą paslėpti, bet moteris niekada. Lorai rūpėjo sužinoti, kokiais tikslais aš po tas kapines slampinėju.

Pasakyti ar parodyti, kad aš noriu su ja pasikalbėti, būtų didžiausia kvailystė. Gal ji galvojo, kad esu banditas arba vagis, kuris čia atvykęs tykoti savo aukos arba lupinėti lavonų auksinius dantis.

Norėdamas ją nuraminti ir kartu pastebėjęs, kad dabar yra auksinė proga užmegzti pasikalbėjimą, jai pasakiau, kad čia esu atėjęs susirasti vieno draugo kapą, kuris, kiek mane informacijos pasiekė, tose kapinėse yra palaidotas.

– Jūs toj pusėj nieko nerasit, kadangi visi kapai čia yra be užrašų. Jis, gal būt, yra ten, anoj pusėj palaidotas, – maloniu balsu pasakė Lora, pakėlus dešinę ranką ir pasukus tvoros kryptin nykštį.

Dabar jau man buvo aišku, kad Rapolas klydo tvirtindamas, jog ji nepilno proto. Rapolas yra blogas psichologas, arba jis žino tik tiek, kiek jis girdi iš savo sesers Daratos ir Julijos.

Lora su manim norėjo pasikalbėti, nes kitaip ji jokiu būdu nebūtų pirmoji prabilus, bet mums kalbėtis prie to kapo buvo labai netinkama vieta. Lora irgi taip pat galvojo, nes ji pradėjo dairytis ir jos žvilgsnis sustojo prie vieno pakalnėj esančio suolelio. Tuo ji man davė suprasti, kad mudu ten galime atsisėsti ir pasikalbėti.

– Gal nieko prieš, –nedrąsiai pasiūliau, – ten, ant suolo, truputį pailsėti?

Lora nieko neatsakė, bet pamažu pajudėjo takeliu į pakalnę. Ėjom tylėdami. Keliskart atsisukusi, ji vis pasižiūrėdavo, ar aš dar tebeinu iš paskos.

– Jums, tur būt, keistai atrodo, – pasakė Lora atsisėdus, – kad aš čia viena vaikštinėju. Aš esu tikra, jūs galvojat, kad mane kankina vienuma.

– Ar jūs esat vieniša, nežinau, bet aš dažnai jus pastebiu praeinant pro Daratos namą.

– Tiesa... Jūs ten gyvenat...

Nustebau, kad mano prisistatymas jai buvo jau nereikalingas. Nors aš niekada nesu pastebėjęs, kad ji eidama dairytųsi, o vis dėlto ji mane kur nors matė. Bet iš kur ji galėjo žinoti, kad aš ten gyvenu?

– Aš nesu vieniša, – tęsė toliau Lora, visada turiu daug darbo. Darau vertimus vienai knygų leidyklai ir vienam žurnalui. Iš jų honoraro ir pragyvenu. Šią vasarą manau pagyventi čia, bet čia išlaidų irgi yra gi pakankamai.

– Matot, o žmonės sako, kad, šiais laikais ekonomiškų moterų nėra...

– Tokia jau aš turėjau būti nuo mažų dienų. Tėvas turėjo sunkiai dirbti, kad tik galą su galu suvedus. Man esant keturiolikos metų, mirė mama. Tėvas vedė kitą. Ne iš meilės, bet finansinių sunkumų spaudžiamas. Jau iš pirmos dienos pastebėjau, kad mes su pamote niekada nesutiksim. Ji buvo nepaprastai tuščia, bet ir labai išdidi, kokios paprastai esti kaimo moterys, kada jos gauna tokį vyrą, kurio jos nevertos. Neužilgo jie susilaukė kūdikio, o su juo ir naujų vargų. Jie jau mane laikė subrendusia, kad aš išsilaikyčiau savarankiškai ir mano mokslo išlaidomis nustojo rūpintis. Jiems irgi pradėjo nesisekti. Įbrido į skolas, vaikas mirė, o tėvui kuliamoji mašina nutraukė ranką ir po kelių metų jis mirė. Tada aš dirbau pas vieną konsulą už vertėją.

(BUS DAUGIAU)

Baltic Woodwork Co.
K. KIAUŠAS ir J. ŠIAUČIULIS
Daromos įvairios durys, langai, virtuvės kabinetai ir kiti įvairūs medžio dirbiniai.
547 Lafleur Ave., LA SALLE 650, P.Q. TEL. 366-3884.

Highland Auto Body
611 LAFLEUR AVE., LaSALLE
***
TEL. 366-7281
****
- Atliekami mechaniniai darbai
- Išorės taisymas ir dažymas
- Dunlop padangos ir baterijos
(Lietuviams nuolaida)
Savininkai: V. Sušinskas 389-0571 ir J. Zavys 365-3252

Universal Cleaners & Tailors
B. KIRSTUKAS
239 FOURTH AVENUE
(at Wellington St.)
Tel. 769-2941
Valau ir taisau vyriškus ir moteriškus drabužius. Siuvu naujus, pagal užsakymus, vyriškus paltus, kostiumus ir kelnes. Aukštos kokybės medžiagos.

Tony's Photo Studio
1920 FRONTENAC ST. — MONTREAL, P.Q.
PORTRETAI - VEDYBOS - KRIKŠTYNOS
SUKAKTUVĖS MAŽAMEČIAMS
ĮVAIRIOS PROGOS
TEL. 525-8971.
T. Laurinaitis

BELLAZZI-LAMY INC.
ĮVAIRI MEDŽIO STATYBINĖ MEDŽIAGA:
Durys, langų rėmai. Izoliacija. Ten-Test.
Masonite, statybinis popierius, cementas,
B. P. išdirbiniai ir visa kt.
7682, BOUL. CHAMPLAIN LASALLE 366-6941

CFMB LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
RADIO 1410 MONTREAL
KIEKVIENĄ TREČIADIENĮ, 11 VAL. VAK.
PROGRAMOS VEDĖJAS
L. Stankevičius, 1053 Albanel Cr., Duvernay, P.Q. TEL. 669-8834

KELEIVIS
NIEKAM NEPATAIKAUDAMAS, TEISINGA ŽODĮ SKELBDAMAS, JAU EINA 66 METUS. JAME NEMAŽAI ŽINIŲ IR IŠ KANADOS GYVENIMO, KIEKVIENAME NUMERYJE YRA SENIAI PAGARSĖJĘ MAIKIO SU TĖVU PASIKALBĖJIMAI. YRA GRAŽIŲ APSAKYMŲ, EILERAŠČIŲ. ADV. M.ŠVEIKAUSKIENĖ VEDA TEISINIU PATARIMŲ SKYRIŲ.
Metinė prenumerata tik $7.00
KELEIVIO 1971 m. kalendorius $1.50
636 EAST BROADWAY
SOUTH BOSTON, MASS. 02127

Dr.J Frison, B. Sc., D. C.
Chiropraktikas
1202 St. Joseph Blvd. East
Montreal (kampas de la Roche).
Tel.: 523-3525
Atdara: nuo 9 iki 1 val. ir nuo 4 iki 9 val. vak.

DATOS • VARDAI • ĮVYKIAI

STUDENTŲ SUVAŽIAVIMAS

Dvidešimts pirmasis Šiaurės Amerikos lietuvių studentų suvažiavimas lapkričio 25-28 dienomis įvyks Toronte.

Suvažiavimo vieta — Downtowner Motor Inn viešbutis, kuris yra prie pat Toronto tarptautinio aerodromo, 5875 Airport Road, Mississauga. Suvažiavimo rengėjas yra ŠALSS Toronto skyrius.

Registracija prasidės ketvirtadienį, lapkričio 25 d., 2 val. p. p., viešbutyje. O tos pačios dienos vakarą, 7,30 val. susipažinimo šokiai — vyno ir sūrio pobūvis Šv. Jono Kr. parapijos salėje, 941 Dundas Street W., Toronto.

Penktadienį, lapkričio 26 d., 10 val. ryto, vyks darbo posėdis. 11 val. ryto bus oficialus suvažiavimo atidarymas ir centro valdybos pranešimai. 12 val. ryto bus paskaita "Ką reiškia Lietuvių studentų sąjunga".

2 val. p. p. paskaitą skaitys dr. R. Kričkus iš Vašingtono miestų etninių reikalų valstybinio centro (National Centre for Urban Ethnic Affairs). Po paskaitos seks diskusijos tarptautinio bendravimo klausimais, kuriuose dalyvaus kanadietis, estas, latvis ir lietuvis.

7 val. vak. Bostono studentai suruoš skaidrių vakarą. 8 val. vak. viešbučio Golden Ballroom salėje bus šokiai. 1 val. ryto — paskutinioji taurė, kurią rengėjai kažkodėl pavadino "folk nightcap".

Šeštadienį, lapkričio 27 d., 10 val. ryto, bus darbo posėdis. 11 val. ryto, po antrojo pasaulinio lietuvių jaunimo kongreso pirmininko Romo Sakadolskio pranešimo, bus svarstomi jaunimo kongreso reikalai.

2 val. p. p. vyks svarstybos "Įspūdžiai iš Lietuvos". 4 val. p. p. Algis Rukšėnas pristatys savo knygą apie Simą Kudirką.

7,30 val. vak. viešbučio Golden Ballroom salėje prasidės suvažiavimo balius, kuriame meninę programą išpildys Windsoro mergaičių kvartetas.

Sekmadienį, lapkričio 28 d., įvyks suvažiavimo uždarymas. 2 val. p. p. viešbutyje bus koncelebracinės pamaldos — liaudies mišios, kurias rengėjai pavadino "Folk Mass".

DOVANOS JAU IŠSIŲSTOS

Kaip spaudoje jau buvo skelbta, būrelis Amerikos lietuvių akademikų pasiryžo Vilniaus universiteto bibliotekai, jos 400 metų jubiliejaus proga, pasiųsti dovaną — 600 Vakaruose išleistų knygų.

Beveik visos išsiųstosios knygos Vilniaus biblioteką jau pasiekė, išskyrus tik kai kurias moderniosios istorijos knygas, kurių likimas nežinomas.

Paskutinioji išsiųstoji knyga buvo J. Deveikės Lietuvos Statuto vertimas, kurį išleido Mackaus knygų leidimo fondas. Dar nežinoma, ar ši stambi ir vertinga knyga Vilniaus universiteto biblioteką pasiekė.

PLAUKYMO PIRMENYBĖS

Š. Amerikos baltiečių ir lietuvių plaukymo pirmenybės įvyks gruodžio 11 d., šeštadienį, Clevelande, Ohio, JAV. Varžybas vykdo Clevelando latvių sporto klubas Stars.

Pirmenybės bus pravestos vyrų, moterų, jaunių ir mergaičių klasėse. Varžybų programa apims visus plaukymo stilius ir estafetes. Šuolių nebus.

Lietuvių pirmenybės bus išvestos iš pabaltiečių varžybų pasekmių, atskirų rungčių nevykdant. Lietuvių klubai varžysis dėl Clevelando Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos pereinamosios taurės, įsteigtos 1959 m. Pereitais metais šią taurę laimėjo Toronto Aušra.

Varžybos vyks Clevelando Case-Western universiteto Donnell baseine, 10900 Euclid Ave. Pradžia 4 val. p. p.

DR. PETRAS LUKOŠEVIČIUS, PASKIRTAS DIREKTORIUMI, IR IRENA LUKOŠEVIČIENĖ, GAVUSI MAGISTRO LAIPSNĮ UŽ SOCIOLOGINĮ LIETUVIŲ JAUNIMO TYRINĖJIMĄ, PLAČIAU 12 IR 13 PSL.

Dalyviai registruojasi per sporto klubus ar individualiai iki gruodžio 7 d., šiuo adresu: Vida Čyvas, 1831 LaSalle Rd., Cleveland, Ohio 44119, JAV. Tel. (216) 486-3228

Lietuvių reprezentacija baltiečių pirmenybėse ir lietuvių pirmenybių koordinavimu rūpinasi ŠALFASS plaukymo vadovas Stasys Kėkštas iš Toronto.

BESIBYLINĖJANTIEJI LIETUVIAI

Ona ir Juozas Andriai Los Angelės municipaliniame teisme iškėlė bylą dainininkei Florencijai Korsakaitei. Abu ieškovai reikalauja po 5 tūkstančių dolerių atlyginimo už jiems padarytą skriaudą.

Byla iškelta sąryšyje su rugsėjo 18 d. foto parodoje buvusiu įvykiu, kurio metu Fl. Korsakaitė prieš abu ieškovus panaudojus fizinius veiksmus.

Prileidžiama, kad incidentas įvyko dėl to, kad "Lietuviai Amerikos Vakaruose" laikraštyje buvo nepalankiai komentuojama dainininkės Fl. Korsakaitės kelionė į Lietuvą.

J. Andrius yra kartografas, vietinis Vliko įgaliotinis ir Lietuvių Dienų žurnalo administratorius.

ATSISTATYDINO ST. NENORTAS

Iš D. Britanijos lietuvių sąjungos valdybos ir Londono Lietuvių Namų akc. b-vės direktoriaus pareigų atsistatydino St. Nenortas.

St. Nenortas yra buvęs ilgametis Lietuvių Namų akc. b-vės pirmininkas.

STUDIJUOS LITUANISTIKĄ

Hamiltono studentės Dalia Grajauskaitė ir Vaidotė Rickaitė bei 10 klasės gimnazistė Danguolė Juozapavičiūtė pradėjo studijas Chicagos Pedagoginio lituanistinio instituto neakivaizdiniame skyriuje. Naujosios lituanistikos studentės įsimatrikuliavo Hamiltono Valančiaus mokyklos mokytojos B. Juozapavičienės pastangomis.

KLB krašto valdybos švietimo komisijos pirmininkas L. Tamošauskas skatina, kad panašiai pasielgtų ir kiti tėvai bei mokytojai. Pareiškimai paduodami KLB švietimo komisijai: 236 Dovercourt Road, Toronto 3, Ontario.

500 NUMERIŲ

Buenos Airėse, Argentinoje, išėjo marijonų leidžiamo laikraščio Laikas 500-sis numeris.

Kun. P. Brazio, būsimojo vyskupo, iniciatyva, pirmasis Laiko numeris buvo išleistas 1948 m. rugsėjo 1 d. Laikraštį ilgesnį ar trumpesnį laiką redagavo velionis kun. P. Brazys, kun. K. Vengras, kun. P. Garšva, dr. A. Kleiva, A. Petraitis, J. Vedegys, kun. A. Steigalas, St. Babronis, J. Mikalčius, O. Kairelienė. Nuo 1951 m. Laiką administruoja dr. P. Gudelevičius.

Katalikiškos krypties Laikas spausdinamas nuosavoje spaustuvėje. Be laiko, Argentinoje jau eilę metų gyvuoja Argentinos Lietuvių Balsas, kurį leidžia P. Ožinskas.

• Vilniuje gėles galima nusipirkti septyniose parduotuvėse ir penkiuose kioskuose.

REDAKCIJOS DARBO VALANDOS

NL redakcijos darbo valandos yra antradieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais tarp 12 ir 4,30 val. po pietų. Kitu laiku — iš anksto susitarus.

Pirmadieniais NL redakcija ir administracija uždaryta.

Primename, kad straipsniai, korespondencijos ir kita laikraščiui skirta medžiaga redakciją turi pasiekti bent vieną savaitę prieš numerio išėjimo datą, vėliausiai ketvirtadienį. Skelbimai, trumpi ir skubūs pranešimai, redakcijoje turi būti gauti ne vėliau penktadienį, kad galėtų būti išspausdinti sekančios savaitės NL numeryje.

NL redakcijos ir administracijos adresas: 7722 Georges, Ville La Salle 690, Quebec. Tel. 366-6220.

toronto

DR. J. BALYS TORONTE

Žymus mūsų tautosakos žinovas dr. Jonas Balys lapkričio 27 d., šeštadienį, atvyksta iš Vašingtono skaityti paskaitos apie lietuvių liaudies balades.

Juostuose ir plokštelėse įrašytais pavyzdžiais iliustruota paskaita bus 8 val. vak. Prisikėlimo par. muzikos studijoje.

Rengėjai — Akademikų draugija — kviečia visuomenę, o ypač jaunimą, gausiai atsilankyti.

hamilton

AIDO PAŽANGA

Mergaičių choras Aidas po sėkmingų gastrolių Kanadoje ir Amerikoje koncertavo savajai Hamiltono lietuvių visuomenei kartu su solistu V. Verikaičiu. Lapkričio 6 d. vakarą dainų klausėmės, sėdį prie vaišių stalų.

Jaunyste ir pasitikėjimu žydinčios mergaitės koncertą pradėjo daina "Saulelė raudona" ir baigė "Nerūpestinga dainele". V. Verikaitis solo padainavo Gasparo ariją ir "Tinginę bobą". Choras atliko kartu su sol. V. Verikaičiu dvi dainas: "Grįžk greičiau namo" ir "Mano kaimas".

Tą vakarą girdėjome 13 išpildytų dainų. Kaikas sakė, kad "13" nelabai laimingas skaičius, tačiau šį vakarą tai nepasitvirtino: visos dainos klausytojų buvo priimtos labai šiltai, gausiais plojimais ir kai kurias prašant pakartoti, tik laiko trūko, nors sol. V. Verikaitis pakartojo antrąją dainos dalį. Paskutinieji posmai ypač patiko vyrams, kai "boba" kviečiama kulti vis atsisakydavo, o eiti į svečius tai ne, už ką buvo pasiųsta po velnių. Vyrai triukšmingai reagavo rankomis ir kojomis, o viešnios įtartinai šypsojos.

Koncertas parodė, kad mergaitės yra padariusios didelę pažangą:

KELIAMA Į 12 PSL.

Klevo lapo ložės Montrealio Menorah skyrius B'nai B'rith antradienį, lapkričio 30 d., Victoria Hall, 4626 Sherbrooke St. West, Westmount, tarp 11 val. ryto ir 9 val. vak. rengia didžiulį

METINĮ BAZARĄ.

Įėjimas nemokamas. Restoranas.

ĮSIDĖMĖTINAS IŠRADIMAS

Geriausia Amerikoje ir Europoje "JIB Haarpflege-Lotion" preparatas sulaiko **plaukų slinkimą, naikina pleiskanas, pašalina niežėjimą, plaukų skilimą, stiprina plaukų šaknis,** padeda atgauti **natūralią plaukų spalvą.** JIB vartodami nebūsite nei žili, nei pliki 100%. Įrašyti vaistinių RED BLUE knygoj. JIB Medicine Liq. 8 uncijos 16 savaičių $6.00. Pinigus siųsti mūsų atstovybei:

2498 Dougall Rd., Windsor 12, Ontario, Canada arba J. I. B. Laboratory 1437 So. 49th. Ave., Cicero, Illinois 60650, U. S. A.

NIEKAS NEAPSIVILIA STEPHEN KISBERIO DOVANŲ, DAILENYBIŲ IR SENIENŲ PARDUOTUVĖJE

Nuostabus pasirinkimas: tikri rusiški samovarai, porcelanas, dekoratyvios lėkštės, medžio drožiniai, įvairūs indai, rankdarbiai, lininės staltiesės, be to — gintaras ir jo išdirbiniai...

Kisber & Co. Ltd & Cie. Ltée.
AUCTIONEERS - ENCANTEURS
56 NOTRE DAME W.
MONTREAL
TEL. 849-1366

PAS KISBERĮ NIEKAS NEAPSIVILIA!

DOVANOS ARTIMIESIEMS

PIGIAU... GERIAU... GREIČIAU...

Nežiūrint to, kad prekių kainos nuolat kyla, mūsų kainos iki šių metų galo pasilieka tos pačios.

Išnaudokite proga, pasiųsdami jau dabar dovanų siuntinuką savo artimiesiems į Lietuvą.

SIUNTINYS 1971 (3)

3¼ jardo puikios vilnonės angliškos eilutei medžiagos, 3 jardai vilnonės angliškos apsiaustui medziagos, 1½ jardo crimplene medziagos suknelei, vyriškas arba moteriškas nertinis, vyriškos arba moteriškos nailono arba vilnonės kojinės, vilnonė gėlėta arba su ornamentais skarelė, 20 geriausių angliškų cigarečių, 1 dėžė šokolado. Siuntinio kaina su muitu ir visoms persiuntimo išlaidoms yra $ 100.

SIUNTINYS 1971 (4)

Itališkas nailoninis vyriškas arba moteriškas lietpaltis, vilnonė angliška eilutei medžiaga, vilnonė medžiaga suknelei, medžiaga sijonui, vyriški išeiginiai nailono marškiniai, bliuskutė, šilkinė gėlėta skarelė, kaklaraistis, 1 dėžė šokolado. Siuntinio kaina su visomis išlaidomis $90.

Taip pat galime pridėti prie šių arba kitų siuntinių be jokių papildomų persiuntimo išlaidų daiktus, kurių klijentas pageidauja. Šie yra labai vertingi ir reikalingi dalykai: nailoninio kailio viršus apsiaustui $30, vilnonės gėlėtos skarelės $5, vyriški arba moteriški nertiniai $12, arba $18, nailono marškiniai, nailono lietpalčiai $11, crimplene medžiaga suknelei $9, ilgi vilnoniai šaliai $10, komplektas moteriškų nailono apatinių $7, komplektas vyriškų šiltų apatinių $12.50 ir kita.

BALTIC STORES LTD.,
(Z. Juras)
421 Hackney Rd., London, E. 2. England
Tel. 01 739 8734.

hamilton

ATKELTA IŠ 11 PSL.

klausytojai labai maloniai priiėmė vienodą ir išlygintų balsų skambėjimą ir kartu lietuvių kalbos taisyklingą dainos žodžio ištarimą. Tai labai mus džiugino.

V. Verikaičiui, senam dainos veteranui, šį vakarą jam jokių priekaištų nebuvo galima padaryti.

Šis vakaras ir atsiliepimai spaudoje iš kitų vietovių parodė, kad mergaitės lietuviškai dainai yra atidavusios savo širdį ir sielą. Būdamos gero vadovo V. Verikaičio rankose, jos artėja prie zenitinės pakopos dainos meno srityje.

Koncertui akompanavo J. Govėnas iš Toronto. Hamiltono pianistė M. Klevaitė su choru negali dalyvauti, nes muzikos studijas gilina Windsore. Kaip naujovė mergaičių aprangoje paminėtina, kad jos pirmą kartą dėvėjo raudonas liemenes su ilgom baltom sukne-lėm, kas labai derinosi su jaunais veidais. Elektros šviesoje atrodė tikką pražydusiu raudonų gėlių darželiu.

Po koncerto sekė linksmoji dalis — šokiai. Vakaras laikytinas visiškai pavykusiu, nors svečių skaičiumi nebuvo gausus (tą vakarą buvo net trejos vestuvės). Zp.

st.catharines

PADĖKA

Reiškiame padėką visiems, prisidėjusiems prie 17-tų Lietuvių Dienų: prelatui dr. J. Tadarauskui už šv. Mišias, prelatui J. Balkūnui už pamokslą. Už sveikinimo kalbas: gen. konsului dr. J. Žmuidzinui, prel. dr. Tadarauskui, prel. J. Balkūnui ir dr. S. Čepui. Už paskaitą Pasaulio Liet. B-nės pirm. S. Barzdukui. Už žodį prie paminklo G. Breichmanui.

Meno vadovams: G. Breichmanienei, V. Tautkevičienei, D. Fidlerienei, S. Zubrickienei, D. ir M. Chainauskams, R. ir J. Karasiejams, muz. A. Paulioniui, sol. Verikaičiui ir J. Bieliūnui. Už programos pravedimą — L. Verbickaitei.

Už aukotus staliukus leterijai: J. Budnikui iš Hamiltono, D. ir P. Dauginams, J. Paukščiui ir A. Zosanui. Už pagaminimą nemokamai maisto parodos atidarymo dieną: P. Kalainienei, M. Gverzdienei, O. Meškauskienei, O. Vilbikaitienei.

Darbu prisidėjusiems: kun. J. Liaubai, OFM, K. Šukienei, M. Gverzdienei, D. Vilbikaitytei, J. ir V. Zubrickaitėms, J. Staškevičiui iš Port Colborne, J. Mikšiui iš Hamiltono, S. ir M. Šetkams, S. ir S. Zubrickams, A. ir R. Zubrickams iš Prestono, V. ir J. Žemaičiams, P. ir J. Kalainiams, G. ir K. Jasudavičiams, D. ir P. Dauginams, H. ir K. Jasevičiams, J. ir K. Stankams, F. ir S. Janušioniams, B. ir Z. Jakuboniams, J. ir J. Levičiams, A. ir J. Deinorams, J. ir D. Čeporiams, S. Ulbinui, V. Alonderiui, V. Satkui, A. Pranckui, A. Rimdzevičiui, J. Paukščiui, K. Gegeckui, E. Pamataičiui, A. Panumiui, A. Šukiui, J. Vyšniauskui, S. Gudaičiui, K. Gruniui, J. Bušauskui, K. Bogušiui, K. Jonušui, L. Markeliui, V. Valiuliui ir visiems kitiems, prisidėjusiems prie surengimo 17-tos Lietuvių Dienos.

Taip pat dėkojame visiems dalyvavusiems Liet. Dienoj.

St. Catahrinės Lietuvių Bendruomenės valdyba

montreal

PASKIRTAS DIREKTORIUMI

Petras Lukoševičius yra paskirtas L'Assomption eksperimentinės farmos direktoriumi. Ta proga Kanados žemės ūkio valdybos leidinys Tableau išspausdino naujojo direktoriaus nuotrauką ir trumpą biografiją.

1948 m. Bonnos universitete gavęs agronomo diplomą, Petras Lukoševičius atvyko į Kanadą, kur McGill universitete 1956 m. gavo magistro laipsnį. 1957 m. buvo paskirtas augalų apsaugos pareigūnu, o 1962 metais McGill universitete apgynė daktaratą.

Nuo 1963 m. prie Montrealio esančioje L'Assomption eksperimentinėje farmoje dirba tiriamąjį darbą tabako auginimo srityje.

Dr. Petras Lukoševičius yra vienas veikliausių ir pajėgiausių Kanados lietuvių visuomenininkų.

SKAUTŲ DĖMESIUI

Montrealio Geležinio Vilko skautų tunto sueiga šaukiama lapkričio 28 d., sekmadienį, po 10 val. pamaldų NP seselių namuose.

Visi skautai renkasi 9,45 val. AV parapijos salėje. Dalyvavimas būtinas. Tuntininkas

RENGIAMASI LIET. DIENAI

Ateinančiais metais Montrealyje vyksiančiom Kanados lietuvių dienom ruošti KLB Montrealio apylinkės valdyba sudarė specialų rengimo komitetą, kurio pirmasis organizacinis posėdis įvyko lapkričio 16 d.

Komitetas pareigomis šitaip pasiskirstė: pirmininkas Algis Kličius, vicepirmininkė Silvija Piečaitienė, vicepirmininkas informacijos reikalams Pr. Rudinskas, iždininkas J. Šiaučiulis, koncertui ruošti Jz. Piečaitis, baliui ruošti Br. Niedvaras, svečių priėmimas ir nakvynių parūpinimas Br. Staškevičius, leidinio reikalams R. E. Maziliauskas.

Šitie asmenys sudaro lietuvių dienos rengimo komiteto branduolį. Reikalui esant atskirom sritim tvarkyti bus kviečiami kiti žmonės.

DIDŽIULIS METINIS BAZARAS
TIK VIENĄ DIENĄ – TREČIADIENĮ, GRUODŽIO 1 d.
Beth Rifkah akademijos patalpose,
5001 Vezina Ave., kmp. Westbury.
Pigmenos! Naujos prekės visai šeimai!
Geras transportas. Autobusų linija 160, 161, 124, 48, 16.
Dovanos prie durų. Užkandžiai. Įėjimas nemokamas.
Nuo 10 val. ryto iki 10 val. vak.
Ruošia žydų ligoninės dalinių taryba.

ĮVAIRŪS SIUNTINIAI IR DOVANOS
Lietuvą, Latviją, Estiją, Ukrainą, Sov. Sąjungą paprastu ir oro paštu.

Dovanos be muito: Motociklai, skalb. mašinos, televizijos priimtuvai, šaldytuvai ir t.t. Taip pat persiunčiame piniginius pažymėjimus (certificates), už kuriuos gavėjas gali pirkti prekių specialiose krautuvėse.

Norint pasiųsti automobilį, prašome pirma pasiteirauti, nes automobilių skaičius yra ribotas.

Siunčiame Jūsų sudarytus ir apdraustus įvairius siuntinius iki 19¾ svarų gryno svorio. Turime pardavimui įvairių medžiagų ir kitų prekių.
Sąžiningai ir greitai patarnaujame.

DARBO VALANDOS: TREČIADIENIAIS — UŽDARYTA. Pirmadieniais, antradieniais, ketvirtadieniais ir penktadieniais — nuo 9 v. ryto iki 7 vakaro; šeštadieniais — nuo 9 v. ryto iki 5 v. vakaro.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA
Baltic Exporting Co. 480 RONCESVALLES AVE., TORONTO 3, ONTARIO
Telefonas LE 1-3098 Savininkai A. ir S. KALŪZA

Taupyk ir skolinkis

PIRMUTINIAME IR DIDŽIAUSIAME TORONTO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVE **PARAMA**

MOKA	IMA
5½% už depozitus	
6% už šėrus (numatoma)	8% už asm. paskolas
6% už taupymo s-tas	
6½% už 1 m. term, dep.	8¼% už mortgičius
7% už 2 m. term. dep.	

Kapitalas virš keturių milijonų dolerių

ASM. PASKOLAS duodame iki $5.000 ir MORTGIČIUS pagal valdžios nustatytą normą — 66% įkainoto turto. VISŲ NARIŲ GYVYBĖ apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2.000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $5.000.

KASOS VALANDOS: kasdien nuo 10 val. iki 3 val. p. p., išskyrus sekmadienius. Pirmadienį ir penktadienį vakarais nuo 4 val. 30 min. iki 8 val. 30 min. Šeštadieniais nuo 9 val. iki 1 val. p. p. (liepos ir rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta).
BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1129 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario. • Telefonas LE 2-8723

DLK VYTAUTO KLUBO patalpose dar yra vietų automobiliams žiemą pastatyti.
Kreiptis tel: 522-2353 arba 767-7310

VILNIAUS ir GARDINO įremintos ir įstiklintos XVIII a. graviūros. 11,5"x 16" dydžio. Kaina $30 arba $50 už du.
Mr. Partyka, tel. 274-7217

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO
KOOPERATYVAS "TALKA"
830 Main Street East, tel. 544-7125

Darbo valandos:		Mokame už:	
pirmadieniais	10 — 5 v. p.p.	depozitus	5%
antradieniais	10 — 5 v. p.p.	šėrus ir sutaupas	6%
trečiadieniais	10 — 5 v. p.p.	už vienų metų terminuotus indėlius	6½%
ketvirtadieniais	10 — 5 v. p.p.	ir virš $10.0000 - 3 metams	7%
penktadieniais	10 — 7 v. vak.	Duodame:	
šeštadieniais	9 — 12 v. p.p.	asmenines paskolas iš	10%
Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais "Talka" uždaryta.		nekiln. turto paskolas iš	8½%

Nemokama gyvybės ir asm. paskolų drauda. Nemokamas pilnas čekių patarnavimas. Parduodame "American Travelers" čekius. Užtikrintas indėlių saugumas. Kapitalas — virš $2,800.000

Pirmajame posėdyje buvo aptarta lietuvių dienų apimtis, atskiri numatyti renginiai, galimybės pasirūpinti tinkamomis salėmis. Dar bus tiriamos galimybės ta proga suruošti bent Montrealio lietuvių dailininkų parodą ir, gal būt, siauresnio pobūdžio sportinį renginį.

Aštuonioliktosios Kanados lietuvių dienos įvyks 1972 m. spalio 7-9 dienomis Montrealyje. Paskutinį kartą lietuvių dienos Montrealyje buvo ruošiamos 1967 metasi.

PARAMA
BENDRUOMENEI

Praeitą savaitę skelbėme sąrašą organizacijų, kurios finansiškai parėmė KLB Montrealio apylinkės valdybą ruošiant lietuvių skyrių Montrealio tarptautinėje parodoje. 25 dol. paskyręs tėvų komitetas iš tikrųjų yra skautų tėvų komitetas.

Be to, 25 dol. paskyrė ir Montrealio žvejotojų-medžiotojų klubas Nida.

KALĖDŲ
EGLUTĖ

Kalėdų Eglutė šiais metais įvyks gruodžio 19 d., sekmadienį, 4 val. po pietų, Šv. Kazimiero parapijos salėje.

Programoje: vaidinimas "Meškiukas Rudnosiukas", bendri žaidimai, Kalėdų senelis su dovanomis ir kita įvairi programa. A. O.

MOKSLO
LAIPSNIS

Magistro laipsnį socialinių mokslų srityje Montrealio universitetas suteikė Irenai Lukoševičienei.

Irena Lukoševičienė yra viena veikliausių Montrealio lietuvių veikėjų, dirbanti eilėje organizacijų. Praeitą savaitę ji buvo išrinkta ir į Gintaro ansamblio tėvų komitetą.

LANKĖSI
MONTREALYJE

Praeitą savaitę Montrealyje iš Toronto lankėsi Alina Žmuidzinienė, Liet. gen. konsulo J. Žmuidzino žmona.

Viešnia buvo apsistojusi pas D. ir R. Smilgevičius.

NAUJIEJI
METAI

Montrealio liet. Vytauto klubas savo patalpose ruošia Naujųjų metų sutikimo pobūvį.

ALDERMANAS
DĖKOJA

Rinkimus laimėjęs ir tapęs trečiosios apylinkės aldermanu LaSallės miesto taryboje, Robert Corder specialiai apsilankė NL redakcijoje išreikšti savo padėką visiems tiems lietuviams, kurie labai paveikiai jam talkininkavo priešrinkiminės kampanijos metu.

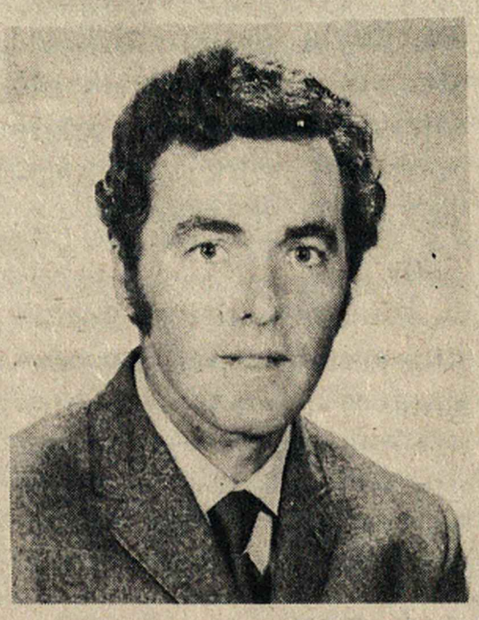

Bob Corder labai širdingai dėkoja J. Leknickui, E. Augūnui, L. Gureckui ir A. Viskontui už talką ir bendradarbiavimą prieš rinkimus. CFMB radijo stoties lietuviškosios programos vedėjui L. Stankevičiui ir NL redakcijai Bob Cordneris dėkoja už suteiktą galimybę prabilti į lietuvius La Sallės piliečius ir paprašyti jį išrinkti į miesto tarybą.

R. Cordner jaučiasi miesto taryboje atstovaująs ir lietuvius, nes žino, kad jų dauguma savo balsus atidavė jo kandidatūrai.

Atsisveikindamas R. Cordner dar kartą pabrėžė, kad lietuviai nesidrovėtų į jį kreiptis, jei jiems reikalinga pagalba savivaldybėje. Jis jiems niekados neatsisakys padėti.

JAUNIEJI
TALENTAI

Montrealio lietuvių žvejotojų-medžiotojų klubas Nida ateinančių metų vasario 5 d. Aušros Vartų salėje ruošia Montrealio lietuvių jaunųjų talentų vakarą, kuriame visą programą atliks lietuvių jaunimas.

Maloniai kviečiami visi berniukai ir mergaitės, turintieji kokį meninį talentą ir norintieji jaunųjų talentų vakaro programoje dalyvauti, pranešti klubo pirmininkui asmeniškai arba telefonu 767-2781 iki gruodžio 31 d.

LANKĖSI
MONTREALYJE

Apmokymo štabe Winnipege tarnaujantis maj. R. V. Paukštaitis praeitą savaitę tarnybos reikalais buvo atskridęs į Otavą ir Kingstoną. Ta proga lankėsi pas tėvus Montrealyje.

CHORO
KONCERTAS

Montrealio Aušros Vartų choro koncerte lapkr. 13 d. vyrų balsų kvartetas kartu su soliste Gina Čapkauskiene atliko V. Paltanavičiaus, V. Budriūno, P. Linckės ir J. Strausso dainas.

Gina Čapkauskienė, akompanuojant M. D. Roch, atliko ilgą G. Donizetti ariją iš operos "Lucia di Lammermoore". Po pertraukos M. D. Roch vadovaujamas mišrių balsų choras, solistė G. Čapkauskienė ir A. Keblys, pianinu palydint Ritai Vilčinskienei, padainavo Br. Budriūno kantatą "Lietuvos šviesos keliu", kuriai žodžius parašė B. Brazdžionis.

Programoje numatytas moterų oktetas koncerte nedalyvavo.

PADĖKA

Montrealio Aušros Vartų parapijos choras metinio koncerto ruošoje susilaukė daug talkos iš p. V. Drešerio su ponia, p. F. Kušleikos, p. M. Grinkienės, p. M. Kasperavičienės, p. J. Šveikausko, kuriems tariame lietuvišką ačiū. Dėkojame ir p. P. Kvietkauskui, taip dosniai koncerto proga apdovanojusiam chorą, jo vadovę ir solistę G. Čapkauskienę.

Taipgi ir visiems kitiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie šio koncerto pasisekimo, ypač gausiai apsilankiusiai publikai tariame lietuvišką ačiū.

AV parapijos
choras

Jetté & Frères
Hydro-Quebec atstovas,
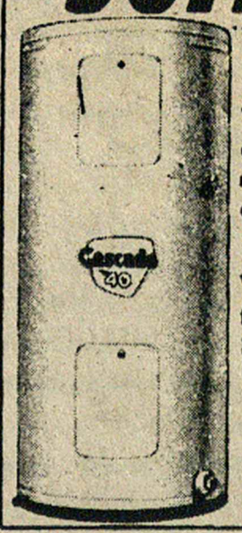
Tik apmokate 40 Cascade 60 mėnesinę elektros saskaitą.
1.75 per mois per month 40
kuris išnuomuoja ir įrengia karšto vandens šildymą.
2.25 per mois per month 60
***
Visi kiti vandentiekio ir šildymo taisymai ir nauji įrengimai. Taip pat gazinių priemonių pardavimas ir įrengimas. Veltui įkainavimas.
Jetté & Frère Ltée
Plumbing & Heating kontraktorius.
140-2e AVENUE - 366-0330

LaSalle AUTOMOBILE INC.
366-7818
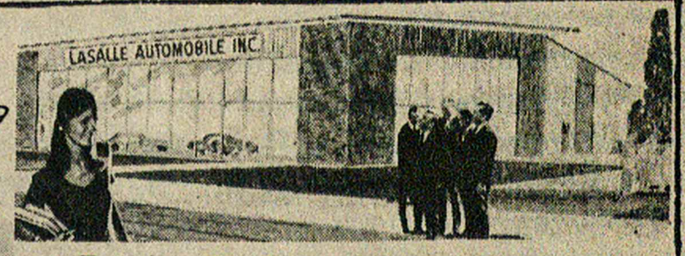

LAURENT DAIGNEAULT
Président
PARDAVIMAS
Imperial - Chrysler - Dodge - Charger
Coronet - Challenger - Swinger - Demon
Camions DODGE Trucks
7635 BOUL. LASALLE - LASALLE, QUE.
Mechanizuotomis priemonėmis įvairus ratų ir kitų dalių reguliavimas. Išorės taisymas ir dažymas. Kreiptis: De La Verendrye Blvd.
Tel. 365-3364

ATLIEKAMI ĮVAIRŪS MŪRINIMO DARBAI IR VIŠOKERIOPI REMONTAI. CEMENTO, MEDŽIO DARBAI, GELEŽIES SUVIRINIMAS (WELDING). VYKSTU IR Į PROVINCIJĄ ONTARIO IR QUEBEKO.
M. Krauza
10167 48th Avenue, Montreal 477
Tel. 665-2278

LaSalle Auto Specialist Reg'd.
7725 RUE GEORGE LASALLE, P.Q. Tel.: 366-0500 366-4203
• TAISOME IR DAŽOME AUTO-MASINAS.
• ESAME SPECIALISTAI MOTORINIŲ ROGIŲ
SAV. G. DESROCHERS

TEXACO
MIKE'S TEXACO SERVICE STATION
(M. RUTKAUSKAS)
POINTE CLAIRE, P.Q.
601 St. Jean Road.
Tel. 695-3883
• Atsitiktiniai ir kapitaliniai automobilių remontai
• Degalai, tepalai, padangos ir kt.
• Kiekvienas klientas gali laimėti "Snow-blower"
• Parduodamos "Scorpion" firmos motorinės rogės
• Lengvai pasiekiama greitkeliu Nr. 40.

JUOZAS GRAŽYS
KAILIŲ SIUVĖJAS
• Siuvu ir parduodu
• Taisau ir remodeliuoju
• Vasaros laike saugojimas (Storage)
6396 Bannantyne Ave. Verdun, Montreal. Tel. 767-6183

W. Lapenat
GENERAL CONSTRUCTION REG'D.
89 Orchard Street, La Salle, P.Q. Tel. 366-6237
Įvairi industrinė, komercinė ir rezidencinė statyba. Duodame įvairius patarimus, įkainavimus, be jokio atlyginimo. Darbas atliekamas sąžiningai ir prieinama kaina.

montreal

VEDYBINIAI
KURSAI

Gruodžio 6 d., pirmadienį, 7,30 val. vak., AV parapijoje prasidės specialūs moterystės kursai, į kuriuos kviečiami jaunuoliai ir vyresnieji nuo 16 m. amžiaus.

BAIGIAMAS
KALĖDOJIMAS

Šią savaitę AV parapijos kunigai baigia lankyti parapijiečius. Klebonas L. Zaremba baigs kalėdoti miesto centriniuose rajonuose.

PARDUODAMA

1969 Oldsmobile, Delta 88. Dėl informacijų skambinti 366-9094.

PIRMAGIMIS
SŪNUS

Ramunė Kudžmaitė ir Alvydas Sylvain Bulotos lapkričio 15 d. susilaukė pirmagimio sūnaus Danieliaus Kęstučio.

Ramunė Bulotienė yra G. ir V. Kudžmų duktė. Alvydas yra prof. Liliane ir Juozo Bulotų sūnus.

VADOVIŲ
POSĖDIS

Montrealio lietuvių Neringos skaučių tunto tuntininkė Aušra Baršauskienė lapkr. 16 d. sušaukė vadovių sueigą, kurioje dalyvavo Irena Lukoševičienė, Ilona Gražytė, Daina Kerbelytė, Audra ir Silvija Žurkevičiūtės.

Buvo aptarti einamieji tunto reikalai, svarstytos galimybės ateinančiais metais suruošti skautoramos vakarą, numatyta Kalėdų eglutės programa.

ATOSTOGOMS Į
N. ZELANDIJĄ

Maureen ir Rimas Navikėnai ilgesnėm atostogom išvyko į Naująją Zelandiją, kur jie lankysis pas M. Navikėnienės tėvus. Montrealin grįžti težada po Naujųjų Metų.

R. Navikėnas yra Kanados kariuomenės kapitonas.

STUDENTŲ
SUSIRINKIMAS

Montrealio studentų susirinkimas įvyko spalio 29 d. Ptašinskų namuose. Dalyvavo 30 studentų. Keletas naujų studentų atėjo pažiūrėti, ar norės prisidėti prie mūsų organizacijos.

Pirm. Vyt. Kudžma visus supažindino ir tuo pradėjome susirinkimą. Jis pasiūlė, kad dabartinė valdyba pasiliktų, bet pririnkti trys nauji nariai, atseit, sudaryti septynių narių valdybą, kurių vienas būtų vadovas.

Išrinkti dviejų metų kadencijai — Vytas Kudžma, Rytis Bulota, Linas Giriūnas, Alma Staškevičiūtė, Daina Kerbelytė, Vytas Ptašinskas ir Rimas Rudinskas.

Ši valdyba nustatė privalomą nario mokestį — 3 dol. dvejiems metams, Kalbėjo ir apie Kalėdų slidinėjimo stovyklą, jaunimo kongresą, o po to sekė šokiai.

Studentai dėkoja A. Ptašinskams už patalpas ir V. Drešeriams už prisidėjimą prie vaišių.

A. S.

METINĖ
ŠVENTĖ

Katalikių moterų d-jos Montrealio skyriaus metinė šventė įvyks gruodžio 5 d. 11 val. bus Šv. Mišios Aušros Vartų bažnyčioj, o po to agapė

MONTREALIO STUDENTŲ PASILINKSMINIME — VYT. KUDŽMA IR E. JUODIS

parapijos svetainėj.

Programoj bus paskaita, kurią sutiko skaityti dr. A. Šidlauskaitė iš Otavos. Meninę programos dalį atliks E. Kardelienės studijos mokinės.

Po oficialios dalies bus vaišės — šilti užkandžiai.

Kuo gausiausiai kviečiame dalyvauti nares ir visuomenę. Valdyba

DEŠRELIŲ
MAIŠTAS

Aną savaitę savo protestą išreiškė ir teisybės reikalavo Loyolos kolegijos studentai. Nekėlė jie riaušių dėl Vietnamo karo, branduolinių ginklų bandymo, aplinkos teršimo, nepatinkamus profesorius arba kitoniškas šių laikų studentų atotrankas. Teisybės jie ieškojo sąryšyje su... karštomis dešrelėmis.

Loyolos studentų draugijos narių būrelis, Viktoro Alinausko vedinas, kieme prie įėjimo į studentų valgyklą pastatė stalą ir pradėjo pardavinėti karštas dešreles su bandute, garstyčiais ir kitokiais prieskoniais. Visiškai biznieriškai.

Montreal Star reporteriui Viktoras paaiškino, kad maistas studentų valgykloje esąs nevalgomas. Niekam tikęs. Ir Viktoras Alinauskas patenkintas parodė į nemažą studentų būrį, kuris, nepaisydamas šalto vėjo ir sniego, kantriai laukė eilės prie jo dešrelių. Tai esąs aiškus įrodymas, kad daugumas studentų pasipiktinę prastu valgyklos maistu. Skeptiškas dienraščio reporteris betgi manė, kad Viktoro dešrelių populiarumas gal šiokio tokio sąryšio turėjo ir su 15 centų kaina...

V. Alinauskas nenusileido. Jis parodė į kolegijos saugumo pareigūną, kurio pareiga esanti visokius maištininkus tramdyti ir studentus neskatinti boikotuoti, bet jis pats asmeniškai studentų valgyklą boikotavo ir suvalgė netgi penkias Viktoro dešreles...

Montrealio gintariečiai

Montrealio jaunimo ansamblio Gintaro metiniame tėvų susirinkime (kuriame, beje, dalyvavo ir labai atidžiai eigą sekė patys jaunieji gintariečiai) vyravo optimizmas, pasitikėjimas savimi ir bendra mintis, kurią vienas dalyvis šitaip išreiškė: "Pagaliau ansamblis atsistojo ant kojų"...

Toks "atsistojimas" jautėsi netgi atsistatydinusio Gintaro komiteto iždininko Rimo Lapino pranešime: prieš vienerius metus jis perėmė 338 dol. ansamblio kasą, o šiandieną buhalterija jau rodanti 2241 dol. likutį.

Per vienerius metus Gintaras turėjo apie 22 tūkst. dol. pajamų, kurių beveik pusę sudėjo patys gintariečiai ir jų tėveliai. Apie 1800 dol. Gintaras gavo aukų iš lietuvių visuomenės. Renginiai davė 300 dol. pelno. Valdiškos subsidijos sudarė 7500 dol.

Didžiausią išlaidų dalį sudarė ansamblio gas-

ADVOKATAS
J.P. MILLER, B.A., B.C.L.
168 Notre Dame Street E. Suite 205.
Tel: 866-2063; 866-2064.

NOTARAS
J. BERNOTAS, B.A., B.C.L.
5 Place Ville Marie IBM Building
Suite 417, Montreal, Que.
Tel. 871-1430

ADVOKATAS
R.J. Išganaitis, BA, BCL
BIEGA, BEAUREGARD, VALADE & IŠGANAITIS
INSURANCE EXCHANGE BUILDING
276 ST. JAMES ST. WEST - SUITE 525 MONTREAL 126.
Tel: 842-1126, namų 674-7038

ADVOKATAS
B.K. Schneider, BA, BCL
DORCHESTER TOWERS
555 DORCHESTER BLVD. W
SUITE 1616
PHONE 871-1224
RES. 486-3361
MONTREAL 128, QUE.

Dr. V. Giriunienė
Dantų gydytoja
5330 L'ASSOMPTION BLVD.
MONTREAL.
TEL. 255-3535

Dr. A.O. Jaugelienė
Dantų gydytoja
1410 Guy St. pirmas aukštas, 11-12 kambarys
Tel: 932-6662; namų 737-9681.

Dr. J. Mališka
Dantų gydytojas
1440 St. CATHERINE Street W., Room 600
Tel: 866-8235, namų 488-8528.

Dr. A.S. Popieraitis
B.A., M.D., C.M., M.Sc., L.M.C.C., F.R.C.S.(c).
Medical Arts Building,
1538 Sherbrook St. West, Tel. 931-3275
Suite 215, Montreal 109, Que.

trolės Vakarų Kanadoje, tūkstančius kainavo ir instrumentų įsigijimas. Tačiau ansamblio finansinė padėtis esanti patenkinama, kas išryškėjo ypač po J. Šiaučiulio pranešimo apie Gintaro loteriją, kurioje galima bus laimėti pinigines premijas ir daugelio iškilių dailininkų kūrinių.

Nekalbant apie Montrealį, kur loterijos bilietus platina patys gintariečiai, 71 knygutė bilietų yra išsiuntinėta į įvairias Kanados ir JAV vietoves. J. Šiaučiulio nuomone, loterija ansambliui duosianti 2500 iki 3000 dol. pajamų, o tada Gintaras jau iš tiesų "atsistos ant kojų" ir galės didesnius uždavinius atlikti.

P. Povilaitis nurodė, kad komiteto, vadovų ir pačių gintariečių pasitikėjimas savimi gerokai paaugęs. Prieš vienerius metus gastrolės Vakarų Kanadoje atrodžiusios nepasiekiama svajone, o dabar jau pradedama galvoti ir apie dar tolimesnes keliones, gal net aplankyti Europos lietuvius. O ansamblio meninis lygis jau tiek pakilęs, kad galima pradėti planuoti išleisti Gintaro plokštelę ir iliustruotą leidinį apie ansamblį.

Gintaro meno vadovas Zigmas Lapinas priminė, kad prieš vienerius metus gintariečių nuotaikos buvusios liūdnokos, o dabar moralė esanti pakilusi, visi gintariečiai labai nuoširdžiai ir stropiai dirba repeticijų metu, jam patys gintariečiai labai daug padeda.

Pastarųjų metų bėgyje iš ansamblio pasitraukė 8 nariai, o naujai priimti buvo šeši. Išstojo dažniausiai dėl studijų, bet prašė juos ir vėl priimti, jei pasirodytų, kad studijos nebus per sunkios, tad suspės ir Gintare dalyvauti.

Z. Lapinas ypač iškėlė Dainą Kerbelytę, kuri gastrolių metu netgi vadinama buvo "Miss Ansamblis". Ji visur suspėdavo, padėdavo ir ne kartą ansamblį iš bėdos išgelbėjusi. O naujausioji ansamblio narė Beatė Lymantaitė per tris savaites išmokusi vokalinę partiją, kurios paprastai mokomasi ištisus metus.

Be to, ansamblis vėl praturtėjo instrumentais. Bostoniškis Vaičaitis pats pasisiūlė ir jau pagamino Gintarui labai geras kankles. Iš Lietuvos ansamblis gavo labai įdomų liaudies instrumentą skrabalus, taip pat ir gaidų su paruoštomis partitūromis.

Dabar Gintaras maždaug ilsisi, nes Zigmas Lapinas turi suorkestruoti net 19 liaudies šokių, kuriuos ansamblis gros ateinančių metų tautinių šokių šventės metu Chicagoje. Tai sudaro apie 250 atskirų gaidų lapų ir pareikalauja daug laiko.

Visuomenėje girdima kartais skaudžių priekaištų gintariečiams, ypač kritikuojama, kad nepriimami visi, norintieji ansamblyje dalyvauti. Z. Lapinas paaiškino, kad tam esančios dvi pagrindinės priežastys.

Dabar gastrolių metu visas ansamblis su vadovais sutelpa viename autobuse, o samdyti du autobusus dažnom gastrolėm finansiškai būtų neįmanoma. Antra vertus, ansamblio programa yra sukurta dabartinio dydžio ansambliui. Audio sistema, liaudies instrumentai, gaidos ir kitkas sudarytų beveik neįveikiamas kliūtis, jeigu dalyvių skaičius būtų didinamas.

Pradėjus siūlyti kandidatus į naująjį ansamblio komitetą, prasidėjo "tradicinis" atsisakinėjimas, kas, atrodo, patiems gintariečiams paliko keistoką įspūdį. Pasak Virg. Murauskaitės, kai ansamblis pagaliau "atsistojo ant kojų" (ir vėl), juo rūpintis niekas nebenorįs...

Į ansamblio komitetą pagaliau buvo išrinkta I. Lukoševičienė, P. Povilaitis, V. Drešeris, B. Nagienė ir El. Intienė. Į rev. komisiją: Pr. Rudinskas, P. Vaupšas ir J. Žiurkevičius, kuris susirinkimui ir pirmininkavo.

Gintaro vadovai lieka tie patys: meno vadovas Zigmas Lapinas, tautinių šokių vadovė Hilda Lapinienė, vokaliniai daliai vadovauja Ina Kličienė, jaunųjų kanklininkių vadovas Rimas Lapinas. Orkestrantų seniūnas yra Algis Lapinas, šokėjų seniūnė Alma Staškevičiūtė.

Komitetas paskyrė premijas tiems gintariečiams, kurie pirmieji išplatins savo loterijos bilietų dalį. Susirinkimo metu tokiom premijom po 10 dol. aukojo A. Kličius, P. Lukoševičius, J. Zabieliauskas, J. Intas, K. Kerbelis, o P. Vaupšas 20 dol.

Pradedant sausio 2 diena, Jūs greičiausiai būsite įjungtas į naują nedarbo draudą. TAD SKAITYKITE APIE TAI

Laikai pasikeitė. Dėlto ir mes Nedarbo Draudos Komisijoj keičiamės.

Pradedant sausio 2 diena, daugiau kaip 96% Kanados darbo jėgos turės naują nedarbo draudą. Tai reiškia, kad kiekvienas, kuris dirba kiam, bus apsaugotas nuo laikinio pajamų netekimo.

Pirmą kartą bus apdrausti tokie žminės, kaip valdžios tarnautojai, mokytojai, ligoninių darbininkai, bendrovių pareigūnai (executives). Jų tarpe bus ir tokių asmenų, kurie uždirba nemažai pinigų. Bus taipgi tokių, kurių darbas anksčiau buvo laikomas labai užtikrintu, sbet dabar tok nėra dėl sparčiai besivystančios technologijos ir verslo sąlygų.

Be to, šalia praplėstos draudos, naujoj programoj yra keletas svarbių pakeitimų.

Draudos išmkoos dabar yra suderintos su pajamomis. Jei netenkate darbo, pradžioje galite gauti du trečdalius vidurkinio atlyginimo. Vėliau galite gauti iki trijų ketvirtadalių savo atlyginimo, jei turite išlaikomų asmenų. Iki $100 į savaitę, atskaičius mokesčius. Laiko riba — 51 savaitė.

Taip pat galite gauti penkiolikos savaičių išmokas, jei esate priverstas palikti darbą dėl ligos arba dėl gimdimo.

Pagal naują nedarbo draudą, turėsite teisę gauti draudos išmokas žymiai greičiau. Jei praėjusiais metais dirbote tiktai aštuonias savaites, jau turite teisę gauti draudos išmokas.

Išmokos yra suderintos ne tik su pajamomis, bet ir su įmokomis. mažiausią sumą, t.y. dvidešimt septynis centus į savaitę, moka tie,, kurie uždirba $30 į savaitę. Didžiausią sumą, t.y. $1.35 į savaitę, moka tie, kurie uždirba $150 ir daugiau į savaitę. Įmokos dabar neapdedamos mokesčiais, bet išmokos — taip. Mokesčiai yra atskaitomi nuo Jūsų išmokų čekio.

Viską sudėjus, matyti, kad nauja nedarbo drauda yra tiek lanksti, kiek galima.

Žinoma, yra taisyklės.

Tačiau kiekviena taisyklė yra paremta sveiku galvojimu, pagal laiko aplinkybes ir vietą.

Jei bedarbių skaičius padidėja visame krašte arba Jūsų srityje, dabar galite gauti išmokas ilgesnį laiką.

Mes žinome, kai daugiau žmonių jieško darbo, reikia daugiau laiko jam surasti. Kol jį rasite, reikės pinigų.

Iki šiol svarbiausias mūsų darbas buvo mokėjimas nedarbo draudos išmokų.

Tiesa, tai tebedarome, bet dabar galime daugiau padėti Jums rasti tiinkama kelią, vedantį į kito darbo suradimą. Tai net svarbiau nei pinigai.

Tam reikalui pasamdėm daugiau tarnautojų ir specialiai paruošėm jau turimuosius. Jų pareiga ištirti Jūsų padėtį bei reikalavimus. Ištirti, ar įmanoma tą būklę palengvinti.

Pradedant sausio 2 diena, greičiausiai Jūs turėsite naują nedarbo draudą. Pilną informacijų rasite mūsų brošiūroje "Guide to the New Unemployment Insurance — Information for Employees." Jei norite ją gauti, paskambinkite vietinei savo nedarbo draudos komisijos įstaigai arba jon nueikite.

Ir skaitykite apie visa tai

The New Unemployment Insurance

Unemployment Insurance Canada

Assurance-chômage Canada

KRONIKA

LITUANISTAS REKTORIUS

Berno universiteto rektorium išrinktas Georges Redard.

Prof. Redard, lyginamosios kalbotyros profesorius ir kalbotyros instituto direktorius Berno universitete, dėstė taip pat ir lietuvių kalbą. Jo pastangomis, Berno universitete įsteigta baltų kalbų katedra, kurią veda dr. J. P. Locher. ag

PIRMININKAS KONFERENCIJOJE

Hydro Quebec direktorius ir NL spaudos bendrovės pirmininkas Paulius Povilaitis šią savaitę praleidžia Laurinijos kalnuose, kur dalyvauja tarnybinėje tarptautinėje konferencijoje.

NL šeimininkai

Kaip visi, be abejo, žinome, Nepriklausomos Lietuvos leidykla yra sukurta akcinės bendrovės pagrindais, teisiškai įregistruota atitinkamose valstybinėse įstaigose, ir ji veikia pagal savo statutą ir šio krašto bendrovių įstatymus. O statutas ("charter") ir įstatymai aiškiai nurodo, kad NL spaudos bendrovės savininkai, atsiet, tikrieji šeimininkai, yra jos akcininkai, kurie kartais vadinami ir "šėrininkais".

NL leidyklos akcijos yra labai plačiai paskliduosios tarp Kanados, Amerikos ir kitų kraštų lietuvių. Taip, žinoma, ir turi būti. Šitas laikraštis juk yra skirtas visiems užsienių lietuviams, ir kuo daugiau leidyklos dalininkų bus, tuo geriau ir tiksliau jie atstovaus tą iš tiesų margą, įvairią, bet perdėm lietuvišką laikraščio skaitytojų šeimą. Yra numatyta, kad joks asmuo negali turėti daugiau kaip 50 laikraščio akcijų. Tai kaip tik ir laiduoja, kad niekas negali laikraščio "nupirkti" ir vienašališkai tvarkyti.

Visi taip pat žinome, kad mūsų laikraštis turi tobulėti, turi gerinti savo išvaizdą, turi siekti vis įdomesnio, vis geriau paruošto turinio. Be to, kas keleri metai juk reikia atnaujinti laikraščio inventorių, reikia pagaliau ir redakcijos patalpas remontuoti, o kapitalinio remonto NL pastatas jau skubiai reikalingas. Visa tai pareikalauja nemaža lėšų, o normalios laikraščio įplaukos vos tepadengia leidybos kaštus.

NL turi daug nuolatinių ir labai nuoširdžių rėmėjų ir aukotojų. Laikraščio ir leidyklos darbuotojai jiems yra labai dėkingi. Tačiau bene prasmingiausia parama ir talka mūsų laikraščiui yra įsigyti NL spaudos bendrovės akcijų. Senieji akcininkai, padidindami savo akcijų skaičių, tuo akivaizdžiausiai išreikštų rūpestį savam laikraščiui, o naujieji akcininkai taptų leidyklos dalininkais, kurie aktyviai gali dalyvauti laikraščio reikalų tvarkyme ir rinkti leidyklos vadovybę.

Praeitą mėnesį susilaukėme viso gražaus būrio naujų laikraščio dalininkų. O šiandieną malonu pranešti, kad į NL leidyklos dalininkų eiles įsijungė dar trys nauji akcininkai.

30 dol. įmokėjo ir tris NL sp. b-vės akcijas įsigijo Juozas Audėnas. Naujasis akcininkas yra vienas iš liaudininkų partijos vadų, buvęs nepriklausomos Lietuvos ministras, ilgametis Vliko narys, dabar — Vliko valdybos vicepirmininkas.

Algimantas Banelis yra viduriniosios kartos atstovas, jau Vakaruose baigęs aukštuosius mokslus, žinomas Toronto architektas. Jis yra Toronto lietuvių akademikų draugijos sekretorius ir vienas nuoširdžiausių NL bendradarbių. Įsigijęs penkias akcijas, Algimantas Banelis tapo laikraščio dalininku.

Penkias akcijas taip pat įsigijo Mykolas Rutkauskas, žinomas Montrealio verslininkas, Mike's Texaco Service Station garažo savininkas. Naujasis laikraščio dalininkas yra ilgametis NL rėmėjas. Jis laikraštį palaiko ne tik nuolatos savo verslovietę skelbdamas NL puslapiuose, bet ir dažnomis stambiomis aukomis.

Ypač malonu, kad šįkart į NL dalininkų eiles įsijungė skirtingų kartų ir profesijų atstovai. Jie iš tiesų tiksliai atstovauja mūsų skaitytojų skerspiūvį. Laukiame, kad naujųjų laikraščio šeimininkų pavyzdžiu pasekš daug kitų Nepriklausomosios bičiulių ir skaitytojų.

KVEBEKO GYVULIAI – BEBRAS

Kvebeko provincijoje, kaip ir Kanadoje aplamai, yra daug gyvulių ir žvėrių, kurie natūraliai gyveno ir Lietuvoje. Prie tokių priskaitytini ir bebrai, kurie yra didžiausi iš visų graužikų. Lietuvoje bebrų skaičius ribotas, bet Kvebeke jų yra daug, ir jie medžiojami dėl jų vertingo kailio. Jie sveria iki 60 svarų. Be kita ko, bebrai gyvena ir lietuviškosios vasarvietės Dainavos ežere. OIP nuotraukoje matome bebrą ir jo pėdsakus.

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS MONTREALYJE

1971 m lapkričio 27 d., šeštadienį Aušros Vartų parapijos salėje.

PROGRAMOJE:

Gen. M. Reklaičio paskaita. Meninę dalį išpildys Montrealio jaunimo ansamblis Gintaras. Po to vaišės, baras, loterija, šokiai.

Pradžia 7 val. vak.

Įžanga 3 dol., jaunimui 2 dol.

Žemiausios kainos!

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd.

DRAUDIMO AGENTŪRA

6695 — 35th Avenue, Montreal 409

TEL. 727-3120 Namų 376-3781

Albertas NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.

Agentūra veikia nuo 1945 m.

Komercinio, privataus turto, automobilių, atsakomybės, gyvybės draudimas

INSURANCE BROKERS ASSOCIATION OF QUEBEC

TEL. BUS.: 722-3545
RES.: 256-5355

PETRAS ADAMONIS

C. I. B.

GAISRAS - AUTOMOBILIAI - ATSAKOMYBĖ IR GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907A ROSEMONT BLVD., MONTREAL. QUE.

LITAS

Montrealio Lietuvių Kredito Unija

1465 DE SEVE STREET, MONTREAL 205, QUE.
Telefonas: 766 5827

MOKA UŽ:		DUODA PASKOLAS:	
Einamąsias s-tas	5.0%	Asmenines	8.5%
Taupomąsias s-tas	6.0%	Nekiln. turto	8.75%
Term. ind. 1 metams	6.25%	Čekių kredito	9.0%
Term. ind. 2 metams	6.75%	Investacines	nuo 9.0% iki 12%
Duoda nemokamą gyvybės apdraudą iki $2,000 už taup. s-tos sumas.		Nemok. gyvybės apdr. iki $10.000 už paskolos sumą.	

Kasos valandos: 1465 De Steve St., sekmadieniais nuo 10.30 iki 12.30 v., darbo dienomis — nuo 10 iki 3 val. kasdien, išskiriant šeštadienius; vakarais — trečiadieniais ir penktadieniais nuo 7 iki 9 val.

3907 Rosemount Blvd., tel. 722-3545: dieną — penktadieniais nuo 1 iki 6 val. ir vakarais — pirmad., trečiadieniais ir penktad. nuo 7 iki 9 v.

Sekmadieniais nedirbama vasarą nuo birželio 15 d. iki rugsėjo 15 d. ir per visus ilguosius savaitgalius.